

დანართი: N1

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია

თერჯოლის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის
სამოქმედო გეგმა

2020-2025წწ

2020 წელი

სარჩევი

ნაწილი 1 - მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მარეგულირებელი და საკანონმდებლო საფუძვლები.....

- 1.1 დაგეგმვის საფუძველი .....
- 1.2 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი.....
- 1.3 გეგმის შემუშავების პროცესი.....
- 1.4 არსებული მდგომარეობის მიმოხილვა .....
- 1.5 სხვადასხვა ალტერნატივების მიმოხილვა**.....
- 1.6 შედეგებისა და რეკომენდაციების მიმოხილვა.....
- 1.7 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შესრულებაზე ანგარიშვალდებული ორგანიზაცია.....

ნაწილი 2 - შესავალი და არსებული მდგომარეობა .....

- 2.1 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მარეგულირებელი და საკანონმდებლო საფუძვლები
- 2.2 მუნიციპალიტეტის აღწერა და დემოგრაფიული მონაცემები .....
- 2.3. გეგმის ამოცანები და მიზნობრივი შედეგები.....
- 2.4. დაგეგმვის პროცესის აღწერა.....
- 3. მუნიციპალური ნარჩენების დახასიათება-----
- 3.1. შესავალი.....
- 3.2. გეგმაში მიმოხილული ნარჩენების სახეობები.....
- 3.3. ნარჩენების რაოდენობა.....
- 3.4. ნარჩენების პროგნოზირება.....
- 3.5. ნარჩენების შემადგენლობის ანალიზი .....

ნაწილი 4 - არსებული მუნიციპალური ნარჩენების სისტემის მიმოხილვა .....

- 4.1. შესავალი .....
- 4.2 არსებული მუნიციპალური მომსახურების აღწერა .....
- 4.3. შევროვების და ტრანსპორტირების აღწერა .....
- 4.4 ქუჩების დასუფთავება.....
- 4.5. ნარჩენების განთავსების არსებული ობიექტები .....

- 4.6. საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო .....
- 4.7. ხარჯები და ხარჯების ანაზღაურება .....
- 4.8. ბიუჯეტი და დაფინანსების პროცესები .....

ნაწილი 5 - ნარჩენების მართვის არსებული საუკეთესო პრაქტიკა და ტენდენციები .....

- 5.1. შეგროვება და ტრანსპორტირება .....
- 5.2. აღდგენის პროცესები .....
- 5.3. სეპარაციის მეთოდები.....
- 5.4. საზოგადოების განათლება და საზოგადოებასთან ურთიერთობა.....

ნაწილი 6 - ნარჩენების მართვის მომავალი ვარიანტების ანალიზი და რეკომენდაციები .....

- 6.1. შეგროვება და ტრანსპორტირება.....
- 6.2 ნარჩენების განთავსება .....
- 6.3. აღდგენა.....

ნაწილი 7 - სამოქმედო გეგმა და განხორციელების ვადები .....

ტერმინთა განმარტება:

- ნარჩენები** – ნებისმიერი ნივთიერება ან ნივთი, რომელსაც მფლობელი იშორებს, განზრახული აქვს მოიშოროს ან ვალდებულია მოიშოროს.
- საყოფაცხოვრებო ნარჩენები** – საოჯახო მეურნეობის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენები.
- მუნიციპალური ნარჩენები** – საყოფაცხოვრებო ნარჩენები, აგრეთვე სხვა ნარჩენები, რომლებიც თავისი მახასიათებლებისა და შემადგენლობის მიხედვით საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მსგავსია.
- ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები** – ნებისმიერი სახის ნარჩენები, რომლებიც ექვემდებარებიან ანაერობულ ან აერობულ დაშლას, მათ შორის, სურსათის/ცხოველის საკვების ნარჩენები, ბაღების/პარკების ნარჩენები, ქაღალდი და მუყაო.
- სახიფათო ნარჩენები** – ნარჩენები, რომლებიც სახიფათო ან პოტენციურად მავნე ადამიანის ჯანმრთელობისათვის ან გარემოსათვის (სახიფათო ნარჩენების სია მოცემულია საქართველოს კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი” მესამე დანართში).
- სამედიცინო ნარჩენები** – ნებისმიერი ნარჩენი, რომელიც სამედიცინო დაწესებულებების, სამედიცინო ლაბორატორიების, სამედიცინო კვლევითი ცენტრების, მზრუნველობის დაწესებულებების, ვეტერინარული კლინიკების, ფარმაცევტული საწარმოებისა და საწყობების მიერ არის წარმოქმნილი.
- ცხოველური ნარჩენები** – ცხოველებთან დაკავშირებული ნარჩენები (ცხოველების სხეულები, ცხოველების სხეულის ნაწილები, ნაკელი, ხორცის წარმოების ნარჩენები, ცხოველებზე ცდების ჩატარების შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენები და სხვ.).
- პრევენცია** – ნივთიერებების, მასალის ან პროდუქტის ნარჩენად გადაქცევამდე მიღებული ზომები, რაც ამცირებს:
- ა) ნარჩენების რაოდენობას (მაგალითად, პროდუქტის ხელახალი გამოყენების გზით ან პროდუქტის ვარგისიანობის ვადის გაგრძელების გზით);
  - ბ) წარმოქმნილი ნარჩენების უარყოფით გავლენას გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე;
  - გ) მასალებსა და პროდუქტში მავნე ნივთიერებების შემცველობას.
- ხელახალი გამოყენება** – პროდუქტის ან/და მისი კომპონენტების ხელახლა გამოყენება ნარჩენად გადაქცევამდე, მათი თავდაპირველი დანიშნულებით.
- აღდგენა** – საქმიანობა, რომლის ძირითადი შედეგია ნარჩენების გამოყენება სასარგებლო მიზნებისათვის, იმ მასალების ჩანაცვლების გზით, რომლებიც სხვა პირობებში რაიმე ფუნქციის შესასრულებლად იქნებოდა გამოყენებული. აღდგენა მოიცავს ენერჯის აღდგენას და რეციკლირებას (აღდგენის ოპერაციების სია მოცემულია საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“ პირველ დანართში).
- რეციკლირება** – აღდგენითი ღონისძიება, რომლის საშუალებითაც ნარჩენები გარდაიქმნება პროდუქტად, მასალად ან ნივთიერებად, რომლებიც განკუთვნილია თავდაპირველი ან სხვა მიზნით გამოყენებისთვის. რეციკლირება მოიცავს ორგანული მასალების გადამუშავებას, მაგრამ არ მოიცავს ენერჯის აღდგენას და ისეთ მასალებად გარდაქმნას, რომლებიც გამოიყენება საწვავად ან ამოვსების ოპერაციებისთვის.
- რეციკლირებადი მასალები** – გავრცელებული რეციკლირებადი მასალებია მინა, ქაღალდი, მუყაო, მეტალი, პლასტიკი, ქსოვილი, საკვების ნარჩენები, ბაღის ნარჩენები და ელექტრონული მოწყობილობები.
- ნარჩენების შეგროვება** – ნარჩენების შეგროვება, რაც ასევე მოიცავს მათ წინასწარ დახარისხებას და წინასწარ დასაწყობებას ნარჩენების დამუშავების ობიექტზე გადატანის მიზნით.
- სუპარირებული შეგროვება** – ნარჩენების შეგროვება, რომლის დროსაც ნარჩენების ნაკადები განცალკევებულია სახეობების და თვისებების მიხედვით, მათი შემდგომი დამუშავების ხელშეწყობის მიზნით.
- ნარჩენების ტრანსპორტირება** – ნარჩენების გადატანა ნარჩენების შენახვის ან/და დამუშავების ობიექტზე;
- ნარჩენების გადამტვირთი სადგური** – ობიექტი, სადაც ხორციელდება ნარჩენების გადატვირთვა ნარჩენების დამუშავების ობიექტზე შემდგომი ტრანსპორტირების მიზნით.

სანიტაროული ნაგავსაყრელი – მუნიციპალური ნარჩენების კონტროლირებადი განთავსება მიწაში, რომელიც გამოირჩევა ნებისმიერ პოტენციურ ნეგატიურ ემისიებს ზედაპირულ წყლებში, მიწისქვეშა წყლებში, ნიადაგში ან ჰაერში.

დანაგვიანება – ნარჩენების გარემოში დაყრა, გადაგდება და/ან მიტოვება, გარდა ამ მიზნისთვის გამოყოფილი კონტეინერებისა და შეგროვების ობიექტებისა.

ნაწილი 1 - მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მარეგულირებელი და საკანონმდებლო საფუძვლები

საქართველოში ნარჩენების მართვის სფეროს არეგულირებს ისეთი საკანონმდებლო აქტები, როგორცაა: საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს კანონი „ნარჩენების მართვის კოდექსი“, საქართველოს კანონი „გარემოს დაცვის შესახებ“; საქართველოს კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ · საქართველოს კანონი „ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“; · საქართველოს კანონი „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“; · საქართველოს კანონი „ადგილობრივი მოსაკრებლის შესახებ“; საქართველოს კანონი „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“

ასევე საქართველოს მთავრობის დადგენილებები:

· „ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის შესახებ“ (დადგენილება №160, 01.04.2016); „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტი (დადგენილება №159, 01.04.2016); · „სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტი“ (დადგენილება №145, 20.03.2016); · „ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, წინასწარი დამუშავებისა და დროებითი შენახვის რეგისტრაციის წესისა და პირობების შესახებ“ (დადგენილება №144, 29.03.2016); “ნარჩენების ტრანსპორტირების წესის ტექნიკური რეგლამენტი“ (დადგენილება №143, 29.03.2016). „ნაგავსაყრელის მოწყობის, ოპერირების, დახურვისა და შემდგომი მოვლის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტი (დადგენილება №421, 11.08.2015. საქართველოს კონსტიტუციის 37 მუხლით დეკლარირებულია, რომ „ყველას აქვს უფლება ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში, სარგებლობდეს ბუნებრივი და კულტურული გარემოთი. ყველა ვალდებულია გაუფრთხილდეს ბუნებრივ და კულტურულ გარემოს“.

ნარჩენების მართვის კოდექსის თანახმად, განსაზღვრულია მუნიციპალიტეტების პასუხისმგებლობა ნარჩენების მართვის პროცესში, კერძოდ, ადგილობრივმა თვითმმართველობის ორგანოებმა უნდა უზრუნველყონ მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი სისტემის დანერგვა თავიანთ ტერიტორიულ საზღვრებში, ნარჩენების გამოცალკევებულად შეგროვების სისტემების ეტაპობრივი დანერგვა და გამართული ფუნქციონირება, რაც ხელს შეუწყობს ალდგენის პროცესებს. კანონი განსაზღვრავს ნარჩენების შეგროვების ზოგად პრინციპებს, რომლის მიხედვითაც ნარჩენების შეგროვება, ტრანსპორტირება და დამუშავება უნდა მოხდეს იმგვარად, რომ არ შეიქმნას სირთულეები მათი შემდგომი ალდგენის მხრივ. ამასთანავე, კანონი მოითხოვს, რომ მუნიციპალური ნარჩენები შეგროვდეს, ტრანსპორტირებული იქნას და დამუშავდეს იმ წესით, რომელიც მაქსიმალურად შესაძლო დონით გამოირჩევა გარემოს დაბინძურებასა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზიანის მიყენების რისკს. ნარჩენების შეგროვებასა და დამუშავებასთან დაკავშირებული მოთხოვნები განსაზღვრულია მთავრობის 2016 წლის პირველი აპრილის №159 დადგენილებით „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“ .

მუნიციპალიტეტმა უნდა უზრუნველყოს:

ა) მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვება და ამ მიზნით მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების სისტემის დანერგვა და გამართული ფუნქციონირება;

ბ) მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში შეგროვებული მუნიციპალური ნარჩენების ტრანსპორტირება დამუშავებისა და განთავსების ობიექტებზე, სადაც ნებადართულია ამგვარი ნარჩენების მიღება;

გ) მუნიციპალური ნარჩენების დამუშავების ხელშეწყობა;

დ) მუნიციპალური ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სისტემის ეტაპობრივი დანერგვა და გამართული ფუნქციონირება. **(წყარო: მუხლი 5. მუნიციპალიტეტის უფლებები და ვალდებულებები. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ.)**

ნარჩენების მართვის კოდექსით განსაზღვრულია, რომ ადგილობრივმა თვითმმართველობებმა უნდა შეიმუშაონ მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ყოვლისმომცველი გეგმები, რომლებიც გამიზნული უნდა იყოს მუნიციპალიტეტების ფუნქციების გაუმჯობესებაზე ნარჩენების მართვის სფეროში. აღნიშნული ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა ეფუძნებოდეს ნარჩენების მართვის იერარქიას და „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ მე-5 მუხლით გათვალისწინებულ პრინციპებს. კანონის შესაბამისად მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების ხანგრძლივობა განსაზღვრულია 5-წლიანი პერიოდით, და უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმას. საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“ს თანახმად, მუნიციპალიტეტებს უნარჩუნდებათ მხოლოდ ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურებებისა და აღდგენის პროგრამების განხორციელების ვალდებულებები. უნდა აღინიშნოს, რომ მთელი საქართველოს მასშტაბით (აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და ქალაქ თბილისის გამოკლებით) რეგიონული ნაგავსაყრელის მოწყობაზე პასუხისმგებელია სახელმწიფო კომპანია, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს შ.პ.ს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“.

საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ მე-16 მუხლის მე-2 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, მუნიციპალიტეტის საკუთარ უფლებამოსილებას განეკუთვნება მყარი (საყოფაცხოვრებო) ნარჩენების შეგროვება და გატანა. რაც გულისხმობს, მოსახლეობის განსახლებას პირველადი ტერიტორიულ ერთეულებში (ქალაქი, დაბა, სოფელი) საზოგადოებრივი სივრცეების დასუფთავებას მყარი ნარჩენებისაგან და მათ გატანას ნაგავსაყრელების ტერიტორიაზე. საქართველოს საქართველოს ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია შემუშავებულია ნარჩენების მართვის კოდექსისა და ევროკავშირი-საქართველოს ასოცირების შეთანხმებით გათვალისწინებული ღირებულებების მოთხოვნების შესაბამისად. სტრატეგიის მიზანია საქართველოში ნარჩენების მართვის განვითარების პროცესის ჰარმონიზება ევროკავშირის ნარჩენების მართვის პოლიტიკასთან. სტრატეგიის განხორციელების მიზნით შემუშავებულია ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმა. სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა საქართველოს ნარჩენების მართვის პოლიტიკის განუყოფელი ნაწილებია. სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებები დაკავშირებულია სტრატეგიით განსაზღვრულ მიზნებსა და ამოცანებთან. საქართველოს ნარჩენების მართვის პირველი ეროვნული სტრატეგია მოიცავს 15-წლიან პერიოდს (2016-2030 წწ.). სტრატეგიის შესაბამისად საქართველოში ნარჩენების მართვის ხედვაა: „საქართველო ისწრაფვის გახდეს ნარჩენების პრევენციასა და რეციკლირებაზე ორიენტირებული ქვეყანა“, რაც მიიღწევა:

- ნარჩენების პრევენციის, ხელახალი გამოყენების, რეციკლირებისა და აღდგენის ღონისძიებების გატარებით;
- მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების უზრუნველყოფით საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე;
- ნარჩენების წარმოქმნის წყაროსთან სეპარირების დანერგვით;
- ხარჯების სრული ამოღების დანერგვით;
- მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების დანერგვით;

- ინიციატივების განხორციელებით სპეციფიკური ნარჩენების ნაკადებზე საჯარო-კერძო პარტნიორობის ჩამოყალიბებით;
- სტრატეგიის მიზნების მისაღწევად საჭირო წამახალისებელი მექანიზმების დანერგვით.

ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბებისა და დანერგვის მიმართულებით ეროვნულ სტრატეგიაში დასახულია ნარჩენების შეგროვების შემდეგი მინიმალური მაჩვენებლების მიღწევა:

	2020 წლისათვის	2025 წლისათვის	2030 წლისათვის
მუნიციპალური ნარჩენები	90%	100%	100%
სახიფათო ნარჩენები	50%	75%	100%

1.1 დაგეგმვის საფუძველი

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების საფუძველს წარმოადგენს საქართველოს კანონი “ნარჩენების მართვის კოდექსი”. აღნიშნული კანონის მე-6 მუხლის მე-8 პუნქტისა და საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ -ს მე-16 მუხლის „8“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, ნარჩენების მართვის სფერო მუნიციპალიტეტის კომპეტენციას განეკუთვნება.

საქართველოს კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი”ს მე-13 მუხლის მიხედვით მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა არის ჩარჩო დოკუმენტი, რომლის მიხედვითაც მუნიციპალიტეტი განახორციელებს ნარჩენების მართვას და შეასრულებს იმ ვალდებულებებს, რაც მას ეკისრება ქვეყანაში მოქმედი საკანონდებლო ბაზისა და ნარჩენების მართვის კუთხით.

1.2 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანია მის აღმინისტრაციულ საზღვრებში არსებულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის პროცესის დაგეგმვა, ნარჩენების ინტეგრირებული მართვის თანამედროვე პრინციპებისა და მიდგომების საფუძველზე. აღნიშნული გეგმა მიზნად ისახავს თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიამ შეიმუშაოს და განახორციელოს ნარჩენების მართვის ისეთი სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეებიდან და საწარმოო დაწესებულებებიდან წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის ეფექტიანი მომსახურების მიწოდებას.

ასევე, აღნიშნული გეგმის მიზანს წარმოადგენს თერჯოლის მუნიციპალიტეტში ნარჩენების დახარისხებულად შეგროვების სისტემების ეტაპობრივი დანერგვა და გამართული ფუნქციონირება, ქვეყნისა და რეგიონის მასშტაბით აღდგენის პროცესების ხელშეწყობის მიზნით. აღნიშნული კი თავის მხრივ ხელს შეუწყობს ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგიის 2016–2030 ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმის 2020–2025 მიზნებისა და ამოცანების მიღწევას ადგილობრივ დონეზე.

წინამდებარე გეგმა მომზადებულია ნარჩენების მართვის კოდექსის მოთხოვნების შესაბამისად და მასში წარმოდგენილი ინფორმაცია ასახავს 2020-2025 წლისათვის თერჯოლის მუნიციპალიტეტში არსებულ მდგომარეობას, გამოწვევებსა და შესაძლებლობებს.

1.3 გეგმის შემუშავების პროცესი

ა) **შეხვედრები დაინტერესებულ მხარეებთან**- თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავება განხორციელდა საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ შემუშავებული „მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების“ სახელმძღვანელო დოკუმენტის საფუძველზე. მერიაში შექმნილი სამუშაო ჯგუფის მიერ გეგმის შემუშავების პროცესში განხორციელდა საკონსულტაციო შეხვედრები სხვადასხვა დაინტერესებულ (მათ შორის ა(ა)იპ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური, ზედამხედველობის სამსახური, მერიის ადმინისტრაციული ერთეულები) მხარესთან.

ბ) **საზოგადოებრივი გამოკითხვის შედეგები**- მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავებამდე ჩატარდა შეხვედრები და გამოკითხვები თერჯოლის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის არსებული სისტემის გაუმჯობესებისათვის საჭირო ღონისძიებებთან დაკავშირებით ა(ა)იპ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახურსა და მუნიციპალიტეტის მაცხოვრებლებთან. გამოკითხვების მიზანს წარმოადგენდა მოსახლეების დამოკიდებულებისა და ინფორმირებულობის დონის შესწავლა ისეთი საკითხებისადმი, როგორცაა ნარჩენების შეგროვების სისტემა, ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურების გადასახადი და მისი ამოღება, ამ მომსახურების ეფექტიანობა, გარემოს დაბინძურება და სხვ.

1.4 არსებული მდგომარეობის მიმოხილვა

ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული მდგომარეობა და მასთან დაკავშირებული გამოწვევები დეტალურად აღწერილია აღნიშნული გეგმის მე-3 ნაწილში – **მუნიციპალური ნარჩენების დახასიათება**.

თერჯოლის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვებას, ქუჩების, გზების, ეზოებისა და სკვერების დაგვა-დასუფთავებასა და მუნიციპალიტეტის კერძოდ: “კობრის“ ნაგავსაყრელ პოლიგონზე ტრანსპორტირებას უზრუნველყოფს „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური“, რომელიც ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურებას უწევს როგორც თერჯოლის მოსახლეობას, ასევე წარმოება-დანესებულებებსა და კომერციულ სექტორს. აგრეთვე, თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სამშენებლო ნარჩენების განთავსება განხორციელდა თერჯოლის მუნიციპალიტეტის სოფლებში: სოფელი ახალთერჯოლა (ს/კ: 33.12.34.247); სოფელი თუზი (ს/კ:33.19.39.176) და სოფელი ქვედა სიმონეთი (ს/კ: 33.05.33.002).

„ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალურ სამსახურ“-ს დასუფთავების სერვისის მიწოდების დაგეგმვისათვის გააჩნია პროგრამული უზრუნველყოფა GPS სისტემა, სადაც ასახულია სერვისის მიწოდების არეალი და ნარჩენების ურნების განთავსების ადგილები.

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურების მიწოდება ძირითადად კონტეინერული სისტემით ხდება მუნიციპალიტეტის მთელი მოსახლეობის 70%-სათვის. დარჩენი 30% სარგებლობს ბუნებრივი სისტემის მომსახურებით ან საკუთარი ძალებით ახდენენ წარმოქმნილი ნარჩენის მითანას კონტეინერებამდე.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განლაგებულია 549 -მდე ნარჩენების შემგროვებელი კონტეინერი. 124-მდე ერთეული საცხოვრებელ სახლებთან, ქუჩებში, საავტომობილო გზებთან, საწარმო დანესებულებების ტერიტორიებსა და სხვა საზოგადოებრივ ადგილებშია განლაგებული. ქალაქის დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, შეგროვილი ნარჩენების ტრანსპორტირება ხდება ყოველდღიურად.

„ა(ა)იპი თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის სამსახური” პასუხისმგებელია ნარჩენების შეგროვების პროცესისათვის საჭირო სატრანსპორტო საშუალებების მომსახურების უზრუნველყოფაზე, საჭიროების შემთხვევაში მათ შეძენაზე, მათ მოვლა-შეკეთებაზე. ასევე, მომსახურებისათვის საჭირო თანამშრომლების აყვანაზე.

მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების, დაგვა-დასუფთავების, ტრანსპორტირების მონიტორინგსა და ზედამხედველობას ახორციელებს „ა(ა)იპი თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის სამსახური”. გარდა ამისა, ქალაქის ქუჩების, ეზოების, სკვერების ნარჩენებით დანაგვიანებასთან დაკავშირებით წარმოქმნილ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევებთან დაკავშირებით ოქმებს აღგენენ თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის ზედამხედველობის სამსახურის წარმომადგენლები.

მუნიციპალური ნარჩენების წარმოქმნის რაოდენობამ 2019 წელს თერჯოლში დაახლოებით 6901925 კგ-ი შეადგინა, ხოლო 2020 წლის 10 თვეში 4964770 კგ-ში.

ნარჩენების საერთო ნაკადიდან ამოღებული გადამუშავებადი ნარჩენების სავარაუდო რაოდენობა 2019 წლის მდგომარეობით, გვაძლევს ინფორმაციას იმის შესახებ თუ რა პოტენციალი აქვს მუნიციპალიტეტს რეციკლირების დანერგვის კუთხით,

	2019 წლისათვის
ქალაქი/მუყაო	14.7%
მინის ტარა	5.02%
ტყავი/რეზინა	2%
პლასტიკი/პოლიეთილენი	17%
ჯართი	1.7 %
ორგანული	36.6%
საამუშენო	6%

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი და შეგროვებული ნარჩენების განთავსება ხორციელდება თერჯოლაში „კოხრის“ მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებულ ნაგავსაყრელზე. თერჯოლის ტერიტორიაზე არსებულმა ნაგავსაყრელმა ოპერირება დაიწყო 2016 წლიდან. მისი ტერიტორიის ფართი შეადგენს 42640 მ². თერჯოლის ნაგავსაყრელის მართვას ახორციელებს შპს „საქართველოს ნარჩენების მართვის კომპანია“.

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე აღირიცხება 17 უნებართვო ნარჩენების განთავსების ადგილი. ადგილების განმედა პერიოდულად ხდება სხვადასხვა ღონისძიებების ფარგლებში, თუმცა ადგილობრივი მოსახლეობა მაინც მიჩვეულია ამ ადგილებში ნარჩენების განთავსებას. შესაბამისად, ამ ადგილებში საჭიროა ნარჩენების შემგროვებელი კონტეინერების განთავსება და სისტემური მონიტორინგის დაწესება.

ნარჩენების მართვის მომსახურებასთან დაკავშირებული ხარჯები 2018 წელში--741000 ლარს, 2019 წელში 877400 ლარს, ხოლო 2020 წლის 10 თვეში 900000.00 ლარს შეადგენდა, რაც მთლიან მუნიციპალურ ხარჯთან მიმართებაში 58,9%-ია. საწარმოებზე, ორგანიზაციებსა და უწყებებზე დარიცხული მოსაკრებლის ამოღება შეადგენს: 2018 წელში 66500 ლარს, 2019 წელში -82600 ლარს, 2020 წელში 72300 ლარს. მონაცემების მიხედვით საწარმოებიდან ამოღებული თანხა წარმოადგენს ნარჩენების

შეგროვების ოპერაციის მთლიანი ხარჯის % 2018 წელში 9%-ს, 2019 წელში 9,4%-ს და 2020 წელში/10 თვე/ 8% ს.

1.5 სხვადასხვა ალტერნატივების მიმოხილვა

ნარჩენების მართვის სფეროში დღეს არსებული უახლესი მიდგომები მიმართულია ცირკულარული ეკონომიკის შექმნისაკენ, სადაც მეორადი გამოყენება ნორმას წარმოადგენს და „ნარჩენი“ როგორც ასეთი მოძველებული ცნებაა.

ნარჩენების მართვაში დღეს არსებული სისტემების ფარგლებში მინიმუმადეა დაყვანილი ნარჩენების განთავსება ნაგავსაყრელებზე და მაქსიმალურად ხდება პირველადი ნედლეულის დაზოგვა. ეს სისტემები საშუალებას გვაძლევს შევცვალოთ ეკონომიკური მამოძრავებელი ძალები ისე რომ, მათ გარემოზე ზიანის ნაცვლად სარგებელი მოუტანონ გარემოს და ასევე, გააუმჯობესოს სიცოცხლის ხარისხი. არსებული რეგულაციები და მიზნობრივი ამოცანები გადამწყვეტ მამოძრავებელ ფაქტორებს წარმოადგენდა ნარჩენების მართვის სისტემების გაუმჯობესებისათვის, რომელთა საშუალებითაც მოხდა ინოვაციის სტიმულირება, რეციკლირების და ხელმეორედ გამოყენების ფართოდ დანერგვისათვის, ნაგავსაყრელებზე განთავსების შეზღუდვა და რესურსების გამოყენების შემცირება, რითაც მოხდა მომხმარებლის ქცევის ცვლილების სტიმულირება. თუმცა, ევროკავშირი ჯერ კიდევ ერთ სულ მოსახლეზე საშუალოდ 5 ტონა ნარჩენს წარმოქმნის წელიწადში, რომლის მესამედზე ცოტა მეტი რეციკლირდება ეფექტურად. შესაბამისად, ევროკავშირი ახდენს პოლიტიკის და სამიზნეამოცანების შემდგომ მოდერნიზებას, რაც ხელს შეუწყობს ნარჩენების წარმოქმნის შემცირებას, ნარჩენების გადაქცევას ევროკავშირის რესურსების ძირითად, სტაბილურ წყაროდ, ენერჯის აღდგენას მხოლოდ არა-რეციკლირებადი ნარჩენებიდან და ნაგავსაყრელების პრაქტიკულად აღმოფხვრას. ნარჩენების პოლიტიკის შემდგომ ეტაპზე გადასვლა მნიშვნელოვან სარგებელს მოიტანს ეკონომიკური ზრდის და სამუშაო ადგილების შექმნის თვალსაზრისით, უდანახარჯოდ ან უმნიშვნელო დანახარჯების სანაცვლოდ, იმავდროულად კი წვლილს შეიტანს უკეთესი გარემოს შექმნაში.

1.6 შედეგებისა და რეკომენდაციების მიმოხილვა

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის ეფექტიანი მომსახურების დაგეგმვისა და განხორციელებისათვის მიზანშეწონილია მერიამ აწარმოოს მის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების არლიცხვა და შექმნას შესაბამისი ბაზა.

ეფექტიანი მომსახურების მიწოდებისათვის მნიშვნელოვანია მერამ შეძლოს ნარჩენების შეგროვების მომსახურების სიხშირის გაზრდა მოსახლეობის იმ 20%-ისათვის, რომელსაც ამ ეტაპზე მომსახურება არაეფექტიანად მიეწოდება, ძირითადად გრაფიკით სამ დღეში ერთხელ.

უნდა დაინერგოს „ცხელი ხაზი“, რომლის მეშვეობით მოსახლეობას ექნება შესაძლებლობა დაუკავშირდნენ შესაბამის სამსახურს ნარჩენების გასათანად.

მომსახურების ოპტიმიზაციის მიზნით, აუცილებელია ნარჩენების შეგროვების მარშრუტების ოპტიმიზაცია სხვადასხვა ფაქტორების გათვალისწინებით.

ნარჩენების აღდგენის პრაქტიკის ფართოდ დანერგვის ხელშეწყობის მიზნით მნიშვნელოვანია ნარჩენების შეგროვების სველი და მშრალი სისტემის დანერგვა, რაც გულისმობს ორი ტიპის კონტეინერის დადგმას ნარჩენების შეგროვების ადგილებზე. აქედან ერთ კონტეინერში განთავსდება გადამუშავებადი მასალები (მაგ. პლასტიკი, ქაღალდი, ა.შ.), ხოლო მეორე კონტეინერში ის მასალა, რომელიც არ ექვემდებარება გადამუშავებას (ორგანული ნარჩენები) და რომლის განთავსება მოხდება ნაგავსაყრელზე.

ასევე, რეკომენდირებულია ქალაქის ტერიტორიაზე დამატებით მოეწყოს ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პუნქტები (პილოტური პროექტების სახით).

ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სისტემის დანერგვის დროს აქცენტი უნდა გაკეთდეს ქაღალდი/კარდონსა და პლასტიკზე.

მიზანშეწონილია ნარჩენებით დაბინძურებული ტერიტორიების განმენდა და მოქმედ ნაგავსაყრელ პოლიგონზე ტრანსპორტირება. მნიშვნელოვანია ნარჩენების შემგროვებელი კონტეინერების განთავსება და მათზე სისტემური მონიტორინგის დაწესება.

1.7 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შესრულებაზე ანგარიშვალდებული ორგანიზაცია

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის განხორციელებაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახურს, ქონების მართვისა და ეკონომიკის სამსახურსა და ზედამხედველობის სამსახურებს. ამავდროულად ა(ა)იპ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახურს. გეგმის განხორციელების ყოველ ეტაპზე მოხდება თანამშრომლობა და აქტივობების კოორდინირება მერიის სხვა შესაბამის სამსახურებთან.

ნაწილი 2 - შესავალი და არსებული მდგომარეობა

2.1 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მარეგულირებელი და საკანონმდებლო საფუძვლები

საქართველოში ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებლობა ხელისუფლების სხვადასხვა დონის ორგანოს ეკისრება.

ნარჩენების მართვის ერთიანი ეროვნული პოლიტიკის შემუშავება, განხორციელებასა და ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელია საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო.

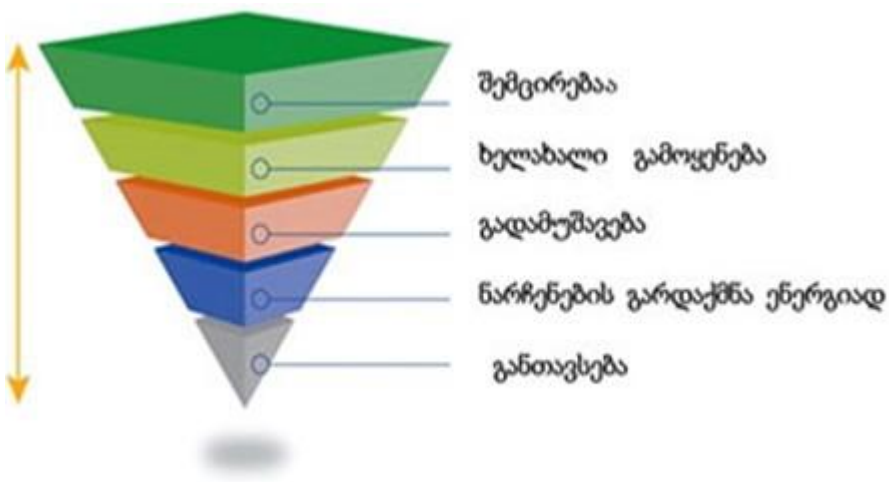
არასახიფათო ნაგავსაყრელების ფუნქციონირებაზე, მათ შორის, მათ მშენებლობაზე, ფუნქციონირებასა და დახურვაზე, აგრეთვე, ნარჩენების გადამტვირთი სადგურების მშენებლობასა და ფუნქციონირებაზე პასუხისმგებელია საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, კერძოდ, სამინისტროს დაქვემდებარების ქვეშ არსებული შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“.

ადგილობრივ დონეზე ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება ადგილობრივ ხელისუფლებას, რომლებიც კანონის - “ნარჩენების მართვის კოდექსი” თანახმად პასუხისმგებელი არიან ნარჩენების მართვის კონკრეტული ფუნქციების შესრულებაზე. კერძოდ, საუბარია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურებაზე, ქუჩების, პარკებისა და სხვა საზოგადოებრივი ადგილების დასუფთავებაზე თავიანთი ადმინისტრაციული ტერიტორიების ფარგლებში.

კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი” თანახმად ადგილობრივი თვითმმართველობები ვალდებული არიან შეიმუშაონ მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმები. აღნიშნული ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა ეფუძნებოდეს ნარჩენების მართვის იერარქიას, კერძოდ: იერარქიის მოდელი ნარჩენების მართვაში, რომელიც ქვემოთ ნახაზზეა ილუსტრირებული, გულისხმობს ნარჩენების მართვისას სხვადასხვა სახის საქმიანობის პრიორიტეტიზაციას ოპტიმალობის თვალსაზრისით.

როგორც ზოგადი წესი, აღიარებულია, რომ საუკეთესო ვარიანტი ყოველთვის ნარჩენების წარმოქმნის თავიდან აცილებაა, რასაც მოსდევს რაოდენობისა და საფრთხის მინიმიზაცია. ნარჩენების ხელმეორედ გამოყენება, გადამუშავება და ნარჩენებისგან ენერჯის აღდგენა, ხოლო ნარჩენების ნაგავსაყრელზე განთავსება უკანასკნელი გამოსავალია.

სურ: იერარქია ნარჩენების მართვაში

ასევე, გეგმა უნდა ეყრდნობოდეს „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მე-5 მუხლით გათვალისწინებულ პრინციპებს.

1. ნარჩენების მართვა უნდა განხორციელდეს გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შექმნის გარეშე, კერძოდ, ისე, რომ ნარჩენების მართვამ: ა) საფრთხე არ შეუქმნას წყალს, ჰაერს, ნიადაგს, ფლორას და ფაუნას; ბ) არ გამოიწვიოს ზიანი ხმაურითა და სუნით; გ) არ მოახდინოს უარყოფითი გავლენა ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, განსაკუთრებით – დაცულ ტერიტორიებზე და კულტურულ მემკვიდრეობაზე.
2. ნარჩენების მართვა ხორციელდება შემდეგი პრინციპებით: ა) „უსაფრთხოების წინასწარი ზომების მიღების პრინციპი“ – მიღებული უნდა იქნეს ზომები გარემოსთვის ნარჩენებით გამოწვეული საფრთხის თავიდან ასაცილებლად, მაშინაც კი, თუ არ არსებობს მეცნიერულად დადასტურებული მონაცემები; ბ) პრინციპი „დამბინძურებელი იხდის“ – ნარჩენების წარმომქმნელი ან ნარჩენების მფლობელი ვალდებულია გაიღოს ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული ხარჯები; გ) „სიახლოვის პრინციპი“ – ნარჩენები უნდა დამუშავდეს ყველაზე ახლოს მდებარე ნარჩენების დამუშავების ობიექტზე, გარემოსდაცვითი და ეკონომიკური ეფექტიანობის გათვალისწინებით; დ) „თვითუზრუნველყოფის პრინციპი“ – უნდა ჩამოყალიბდეს და ფუნქციონირებდეს მუნიციპალური ნარჩენების განთავსებისა და აღდგენის ობიექტების ინტეგრირებული და ადეკვატური ქსელი.

კანონის მიხედვით, ასეთი გეგმები უნდა მოიცავდეს 5–წლიან პერიოდს და უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმას. აღნიშნული მუნიციპალური გეგმები ასევე უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების მართვის სხვა სახელმწიფოებრივ ინიციატივებს ნარჩენების კონკრეტული ნაკადების მიმართ, მათ შორის, მდგრადი ორგანული დამბინძურებლების, ვერცხლისწყლის, აზბესტის, სამედიცინო, ბიოდეგრადირებადი; სპეციფიკური, სახიფათო, თხევადი, ცხოველური წარმოშობის და ინერტული ნარჩენების მიმართ. კანონი “ნარჩენების მართვის კოდექსი” კრძალავს ნარჩენების ყოველგვარ უკანონო განთავსებას, ანუ განთავსებას ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების გარეშე და ნარჩენების შესაგროვებელი პუნქტების გარეშე. ამ მოთხოვნის შესასრულებლად მუნიციპალიტეტები უფლებამოსილნი არიან მოსთხოვონ დამნაგვიანებელ პირებს ტერიტორიის დასუფთავება, ხოლო თუ ასეთი პირების იდენტიფიცირება შეუძლებელია, მაშინ დანაგვიანებული ტერიტორიის დასუფთავების ვალდებულება დაეკისრება თავად ტერიტორიის მესაკუთრეს. თუ ტერიტორია ეკუთვნის მუნიციპალიტეტს, მაშინ ნარჩენებისაგან მის გასუფთავებას უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტი.

კანონი “ნარჩენების მართვის კოდექსი” ასევე ითვალისწინებს, რომ მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმებში განსაზღვრული იყოს საშუალებები, რომლებიც გაზრდიან ნარჩენების რეციკლირებისა და აღდგენის დონეს მუნიციპალიტეტების მიერ შემუშავებული მუნიციპალური პროგრამების მეშვეობით. ეს შეიძლება მოიცავდეს მათ შორის ნარჩენების აღდგენის პროცესის ხარჯ-ეფექტიანობისა კენ მიმართულ რეგიონულ ინიციატივებს.

კონკრეტულად, კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი” მე-13 მუხლი განსაზღვრავს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის როგორც შინაარსს, ისე მინიმალურ ამოცანებს (იხ. ქვემოთ, გრაფაში წარმოდგენილი ტექსტი კანონით განსაზღვრული კონკრეტული მოთხოვნების შესახებ).

მუხლი 13. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა

1. თითოეულმა მუნიციპალიტეტმა უნდა მიიღოს საკუთარ ტერიტორიაზე წარმოქმნილი მუნიციპალური ნარჩენების მართვის 5 წლიანი გეგმა. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა შესაძლოა შემუშავდეს მოსაზღვრე მუნიციპალიტეტების მიერ ერთობლივად.
2. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ გეგმას და ამ კოდექსის მე-12 მუხლის მე-7 ნაწილით განსაზღვრულ სხვა გეგმებს.
3. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მიღებამდე უნდა გაიმართოს საჯარო განხილვები, რომელშიც მონაწილეობას მიიღებენ დაინტერესებული პირები და მოსაზღვრე მუნიციპალიტეტები. საჯარო განხილვები უნდა მოაწილოს შესაბამისმა მუნიციპალიტეტ(ებ)მა.
4. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა მოიცავდეს:
  - ა) ინფორმაციას მოსახლეობისგან ნარჩენების შეგროვების არსებული სისტემის შესახებ;
  - ბ) მონაცემებს შეგროვებული, აღდგენილი და განთავსებული არასახიფათო ნარჩენების რაოდენობისა და სახეობების შესახებ;
  - გ) მონაცემებს მოსახლეობისგან შეგროვებული, აღდგენილი და განთავსებული სახიფათო ნარჩენების რაოდენობისა და სახეობების შესახებ;
  - დ) ნარჩენების დამუშავების საწარმოების ადგილმდებარეობას;
  - ე) ინფორმაციას მუნიციპალური ნარჩენების, მათ შორის ბიოდეგრადირებადი ნარჩენებისა და შეფუთვის ნარჩენების სეპარირებული შეგროვებისა და აღდგენის სისტემის დანერგვის მიზნით დაგეგმილი ღონისძიებების შესახებ;
  - ვ) ნარჩენების დამუშავების ახალი ობიექტების მშენებლობის გეგმებს;
  - ზ) ნარჩენების მართვის საკითხებზე საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების პროგრამებს;
  - თ) ნარჩენების მართვის სფეროში სხვა მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობის არსებულ და დაგეგმილ ღონისძიებებს;
  - ი) გეგმით გათალისწინებულ ღონისძიებების განხორციელების გზებს და ვადებს, პასუხისმგებელ პირებს, სავარაუდო ხარჯებს და დაფინანსების წყაროებს;წყარო: საქართველოს კანონი “ნარჩენების მართვის კოდექსი“

2.2 მუნიციპალიტეტის აღწერა და დემოგრაფიული მონაცემები

თერჯოლის მუნიციპალიტეტი მდებარეობს დასავლეთ საქართველოში, კოლხეთის დაბლობის აღმოსავლეთ ნაწილში, ზღვის დონიდან 110-400 მეტრზე. თერჯოლის ადმინისტრაციულ ერთეულს დასავლეთით ესაზღვრება ქალაქი ქუთაისი. სამხრეთ-აღმოსავლეთით ზესტაფონის, ჩრდილოეთით-ტყიბულის, ჩრდილო-დასავლეთით ჭიათურის, სამხრეთით კი ბაღდათის მუნიციპალიტეტები ესაზღვრება. მუნიციპალიტეტის საერთო ფართობი 35 750 ჰა-ია.

უახლოესი რკინიგზის სადგურია ქ. ზესტაფონში, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გადის თბილისი-ბათუმის დამაკავშირებელი საავტომობილო მაგისტრალი, გადის შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზები: თერჯოლა-ტყიბული და ქუთაისი-ვარციხე.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მრავლადაა მდინარეები, ესენია: ყვირილა, ჩოლაბური, ჩხარა, ძვერულა და სხვა.

✓ **კლიმატი**

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის დიდ ნაწილში ზღვის სუბტროპიკული, საკმაოდ ნოტიო ჰავაა, რის გამოც ზამთარი ზომიერად ცივი იცის, ხოლო ზაფხული ცხელი. მდინარე ჩოლაბურის შესართავის ქვემოთ, იმერეთის დაბლობზე, ვიწრო ზოლად გრძელდება ზღვის სუბტროპიკული ნოტიო ჰავა, იცის რბილი თბილი ზამთარი და ცხელი ზაფხული. ტერიტორიაზე მკვეთრადაა გამოხატული მუსონური ქარები. საშუალო წლიური ტემპერატურა დაბლობსა და ვაკეზე 14^{0C}-ია, წლის ყველაზე ცივი თვის იანვრის, საშუალო ტემპერატურაა 3,8 0C, ხოლო ყველაზე ცხელი თვის, აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა 24^{0C}-ია, აბსოლუტური მინიმუმი შეადგენს -20^{0C}, ხოლო მაქსიმუმად ფიქსირდება 42 0C. ადმინისტრაციულ ერთეულში ნალექების საშუალო რაოდენობაა 1 350 მმ, ნალექების მაქსიმუმი ზამთარში მოდის, მინიმუმი კი ზაფხულსა და შემოდგომის დასაწყისში.

ბუნებრივი საფრთხეებიდან ადმინისტრაციული ერთეულისათვის სახასიათოა ძლიერი წვიმა, წყალდიდობა, მეწყერი, მდინარის ნაპირების ეროზია, გვალვა, სეტყვა და მიწისძვრა.

✓ **მუნიციპალიტეტის დასახლებები**

მუნიციპალიტეტი შედგება ქ. თერჯოლისა და 18 ადმინისტრაციული ერთეულისგან. ესენია: თუზი, ზედა საზანო, ალისუბანი, რუფოთი, ძვერი, ჩხარი, გოგნი, ღვანკითი, ახალთერჯოლა, ზედა სიმონეთი, ქვ. სიმონეთი, სიქთარვა, ეწერი, ბარდუბანი, ნახშირღელე, გოდოგანი, კვახჭირი და ჭოგნარი.

ადმინისტრაციული/სათემო მოწყობის მიხედვით აღნიშნულ მუნიციპალიტეტში შედის 1 ქალაქი, 18 ადმინისტრაციული ერთეული, რომელშიც გაერთიანებულია 45 სოფელი.

✓ **წიაღისეული და სხვა ბუნებრივი რესურსები.**

მუნიციპალიტეტში არ მოიპოვება მინერალური წყლები. თუმცა წარმოდგენილია მინერალური ნედლეულები, როგორებიცაა ქალცედონი, კირქვა და სპონგოლითი. ასევე მოიპოვება ისეთი სამშენებლო მასალები როგორებიცაა ეკლარი, საკრამიტე და სააგურე თიხა და მარმარილო.

✓ **დემოგრაფია**

მუნიციპალიტეტის მასშტაბით მოსახლეობის რაოდენობა შეადგენს 31, 9(ოცდათერთმეტიათასცხრაასი) პირს, 2020 წლის მონაცემებით. აქედან ქალაქში მცხოვრებთა რაოდენობა შეადგენს 4,8 (ოთხიათასრვაას), ხოლო სოფლად 27,1. (ოცდაშვიდიათასასი), ხოლო საპენსიო ასაკის-7 954 (შვიდიათასცხრააორმოცდათოთხმეტი)კაცი. მუნიციპალიტეტში ცხოვრობს 375(სამასსამოცდათხუთმეტი) დევნილი და 4 (ოთხი) ლტოლვილი. შშმ პირთა საერთო რაოდენობა I; II, და III ჯგუფი შეადგენს 1980 (ათასცხრასოთხოცი) პირს.

2020 წლის მონაცემებით თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის განაწილება ქალაქად და სოფლად იძლევა შემდეგ სურათს:

მუნიციპალიტეტი	წელი	მოსახლეობის რაოდენობა		
		სულ	ქალაქი	სოფელი
თერჯოლა	2020	1	4,8	27,1

✓ მრეწველობა

თერჯოლის მუნიციპალიტეტში მრეწველობა ძირითადად ემყარება ადგილობრივ სასოფლო სამეურნეო ნედლეულსა და ჰიდროენერგორესურსებს, მნიშვნელოვანია აგრეთვე მეხილეობა და მევენახეობა, არის ღვინის ქარხნები, ხილ-ბოსტნეულის გადამამუშავებელი საწარმო, რომელიც ძირითადად აწარმოებს საექსპორტო პროდუქციას. მუნიციპალიტეტის არის ჰიდროელექტრო სადგური ძევრულჰესი“. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს სილიკო-მანგანუმის გადამამუშავებელი ქარხანა. ასევე თერჯოლაში არის ხის გადამამუშავებელი საწარმო. რამდენიმე მეფრინველეობისა და მეცხოველეობის ფერმა.

✓ სოფლის მეურნეობა

მუნიციპალიტეტის მთლიანი ფართობის (35 700ჰა) 60% სასოფლო სამეურნეო სავარგულებს უჭირავთ, აქედან კერძო საკუთრებას შეადგენს 13 770-მდე ჰა, დანარჩენი ფართობი სახელმწიფო საკუთრებაა, დანიშნულების მიხედვით მისი გამოყენება შემდეგნაირად ხდება: საძოვარი, 8 582 ჰა, სახნავი - 10 158 და მრავალწლიანი კულტურები - 2 763 ჰა.

✓ მემცენარეობა

მრავალწლიანი ფართობები ნარგავების მიხედვით შემდეგნაირადაა განაწილებული: ვენახი 1 162 ჰა, კურკოვან თესლოვანი ხეხილი 753 ჰა, კაკლოვანი კულტურები 130 ჰა, კენკროვნები 17 ჰა.

✓ სახნავი ფართობებიდან

2020 წელს მიღებული იქნა: მარცვლეული 10 797 (4380 ჰა) ტ. პარკონები 100 ტ, ბოსტნეულ ბალჩეული 2120 ტ. კარტოფილი 343 ტონა. მწვანილეული კულტურები 554 ტონა და პირუტყვის საკვები ბალახი 3600 ტ. მარცვლეული კულტურების დაბალმოსავლიანობა (0,7ტ/ჰა) განპირობებულია არასწორი აგროტექნიკისა და საირიგაციო სისტემების არაეფექტურობით. ერთწლიანი კულტურებისათვის განკუთვნილი მიწის 20% (2 018 ჰა) გამოყენებულია, რაც ნაწილობრივ გამოწვეულია სასოფლო სამეურნეო ტექნიკის სიმცირით და საირიგაციო სისტემების არა არსებობის გამო. მუნიციპალიტეტის დაბალი ზონის სოფლებში ბოლო წლებში საკმაოდ განვითარდა სასათბურე მეურნეობები, რომლებიც მთელი წლის განმავლობაში სრული დატვირთვით მუშაობენ,

✓ მეცხოველეობა:

მოსახლეობის საკუთრებაში 2020 წლისათვის იყო 11 096 მდე მსხვილფეხა პირუტყვი: (7356 ფურით) 3 740 ღორი, 3740 მდე თხა- ცხვარი და 250516 მდე ფრთა ფრინველი, საწარმო დანიშნულებით მსხვილფეხა პირუტყვი და გარკვეულწილად ფრინველი გამოიყენება. (რამდენიმე მეფრინველეობის საოჯახო ფერმა,) გამოიყენება, მსხვილფეხა პირუტყვიდან ძირითადად ყველის რეალიზაცია ხდება საზანოს, ზესტაფონის და ქუთაისის ბაზარზე, მუნიციპალიტეტში დღეისათვის მოქმედებს 6 მეცხოველეობისა და მეფრინველეობის ფერმები.

✓ მეფუტკრეობა

თაფლოვანი კულტურების რესურსების დიდი რაოდენობის მიუხედავად, მუნიციპალიტეტში შედარებით ნაკლებადაა განვითარებული მეფუტკრეობა, 2020 წლის მონაცემებით მუნიციპალიტეტში აღირიცხა 4000 სკა ფუტკარი.

✓ მეღვინეობა

თერჯოლის მუნიციპალიტეტში საკმაოდ ხელსაყრელი პირობებია კლასიკური იმერული ღვინის წარმოებისათვის, განსაკუთრებით აღსანიშნავია აბორიგენული ჯიშები ციცქა, ცოლიკოური და ოცხანური საფერე, შესაბამისად მუნიციპალიტეტში სოფლის მეურნეობის წამყვანი დარგი მევენახეობა მეღვინეობაა.

მუნიციპალიტეტში აგრარული სექტორის პრობლემები და გამოწვევები

✓ საყოფაცხოვრებო, სამედიცინო და სოციალური მომსახურება

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს ორი საავადმყოფო 1. საქციო საზოგადოება სამედიცინო კორპორაცია“ ევექსი“ თერჯოლის ჰოსპიტალი 15 სანოლიანი საავადმყოფო, სადაც არის 34 ექიმი. ასევე ფუნქციონირებს 18 ამბულატორია, ხოლო სასწრაფო სამედიცინო დახმარება ხელმისაწვდომია ყველა მოქალაქესათვის. მე-2 საავადმყოფოა იმერეთის სამხარეო სამედიცინო ცენტრი „თერჯოლამედი“ სადაც ექიმთა რაოდენობა არის -103 , დასაქმებულთა რაოდენობა -313, განყოფილების რაოდენობა- 11, საავადმყოფო 157 სანოლზეა გათვლილი.

თერჯოლის მუნიციპალიტეტში პენსიონერთა რაოდენობაა 8057 ანუ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის 22,4% -ია. ეს მონაცემები ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში შემცირებულია 91 ერთეულით, სოციალური პაკეტის მიმღები შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა რაოდენობა შეადგენს 1980-ს, მარჩენალ დაკარგულთა რაოდენობა-126-ს, ხოლო პოლიტრეპრესირებულთა რაოდენობა -67, ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში შებლუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა რაოდენობა გაზრდილია 176 პირით. ამასთან იძულებით გადაადგილებული პირთა რაოდენობა, რომლებიც ღებულობენ დევნილთა შემწეობას, შეადგენს 375 პირს, რომელიც ბოლო 5 წლის განმავლობაში გაზრდილია 2 პირით. ამასთან, იძულებით გადაადგილებული პირები არის 503, ომის მონაწილე -4, მარტოხელა დედები-112 და მრავალშვილიანი ოჯახები- 435.

✓ მუნიციპალიტეტის ეკოლოგიური მდგომარეობა,

გამწვანება - თერჯოლის მუნიციპალიტეტში ტყეს 10 000 ჰა უკავია, რაც მისი მთლიანი ტერიტორიის 28%-ია.

ბუნებრივი საფრთხეებიდან ადმინისტრაციული ერთეულისათვის სახასიათოა ძლიერი წვიმა, წყალდიდობა, მენწყერი, მდინარის ნაპირების ეროზია, გვალვა სეტყვა და მიწძვრა. ბუნებრივი კატასტროფების შედეგად საფრთხე ექმნება მიწის ყველა კატეგორიას. ზიანდება საცხოვრებელი ტერიტორიები და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები, ნაპირები გარეცხვის შედეგად დაზიანებულია მდინარეთა ნაპირები და ჭალები, საფრთხე ექმნება საზოგადოებრივ ინფრასტრუქტურასაც, თერჯოლის მუნიციპალიტეტში მოსული უხვი ატმოსფერული ნალექების შედეგად საჭირო გახდა ნაპირსამაგრი სამუშაოების ჩატარება, კერძოდ, სოფ თავასაში ქ.თერჯოლაში, სოფ ძეგრში სოფ. ალისუბანში. მიმდინარე წელსაც ქ.თერჯოლაში მიმდინარეობს საავტომობილო გზის ნაპირსამაგრი სამუშაოები. ასევე აუცილებელია სოფ. სიქთარვაში მდინარე ყვირილას სანაპიროზე, სოფ.რუფოთში მდ. ჩხარას სანაპიროზე სოფ საზანოში მდ. ძუსას სანაპიროზე ნაპირსამაგრი სამუშაოების ჩატარება.

✓ ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლები

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გვხვდება ისტორიული ძეგლები ისტორიული ძეგლებია: სკანდის ციხე, ბერციხე, ნავენახევის მღვიმე, ჩხარის ეკლესია, გოგნის ეკლესია, თუზის ეკლესია და ღვანკითის დედალვითისა. ასევე აღსანიშნავია ჩიხორისა და ჩხარის შუა საუკუნეების ნაქალაქარების ნაშთები, ეკლესია ქვედა სიმონეთში , ციხეები ძეგრსა და ჭალასთავში ხიდი ნაგარეში.

რეკრიაციის სხვა დაწესებულებები მუნიციპალიტეტში არ არსებობს.

✓ ვალდებულებები

მუნიციპალიტეტის უფლებები და ვალდებულებები მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების პროცესში

ნარჩენების მართვის კოდექსის თანახმად განსაზღვრულია მუნიციპალიტეტების პასუხისმგებლობა ნარჩენების მართვის პროცესში, კერძოდ, ადგილობრივმა თვითმმართველობის ორგანოებმა უნდა უზრუნველყონ მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი სისტემის დანერგვა თავიანთ ადმინისტრაციულ საზღვრებში, აგრეთვე ნარჩენების გამოცალკევებულად შეგროვების სისტემების ეტაპობრივი დანერგვა და გამართული ფუნქციონირება, რაც ხელს შეუწყობს ადღგენის პროცესებს.

კანონი განსაზღვრავს ნარჩენების შეგროვების ზოგად პრინციპებს, რომლის მიხედვითაც ნარჩენების შეგროვება, ტრანსპორტირება და დამუშავება უნდა მოხდეს იმგვარად, რომ არ შეიქმნას სირთულეები მათი შემდგომი ადღგენის მხრივ. ამასთანავე, კანონი მოითხოვს, რომ მუნიციპალური ნარჩენები შეგროვდეს, ტრანსპორტირებული იქნას და დამუშავდეს იმ წესით, რომელიც მაქსიმალურად შესაძლო დონით გამოირიცხავს გარემოს დაბინძურებასა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზიანის მიყენების რისკს.

ნარჩენების შეგროვებასა და დამუშავებასთან დაკავშირებული მოთხოვნები განსაზღვრულია მთავრობის დადგენილებით „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“ (დადგენილება #159, 01.04.2016).

ნარჩენების მართვის კოდექსით განსაზღვრულია, რომ ადგილობრივმა თვითმმართველობებმა უნდა შეიმუშაონ მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ყოვლისმომცველი გეგმები, რომლებიც გამიზნული უნდა იყოს მუნიციპალიტეტების ფუნქციების გაუმჯობესებაზე ნარჩენების მართვის სფეროში. აღნიშნული ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა ეფუძნებოდეს ნარჩენების მართვის იერარქიას და “ნარჩენების მართვის კოდექსი”-ს მე-5 მუხლით გათვალისწინებულ პრინციპებს. კანონის შესაბამისად მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების ხანგრძლივობა განსაზღვრულია 5-წლიანი პერიოდით, და უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმას.

კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი” თანახმად, მუნიციპალიტეტებს უნარჩუნდებათ მხოლოდ ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურებებისა და ადღგენის პროგრამების განხორციელების ვალდებულებები.

2.3. გეგმის ამოცანები და მიზნობრივი შედეგები

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ხუთწლიანი გეგმა მიმართულია შემდეგი მნიშვნელოვანი ამოცანების გადაწყვეტასა და შედეგების მიღწევაზე:

- თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების მონაცემთა საინფორმაციო ბაზის (მონაცემების შეგროვებისა და მონაცემთა ბაზის სისტემის) ჩამოყალიბება 2025 წლის ბოლოსთვის;
- მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანი მომსახურების (მათ შორის როგორც მოსახლეების, ისე საწარმოების საკმარისი რაოდენობის კონტეინერებით, ნარჩენების გატანის საკმარისი სიხშირით უზრუნველყოფა) მიწოდება მოსახლეობისა და არსებული საწარმოებისათვის მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე;
- სახიფათო მუნიციპალური ნარჩენების მართვის კოორდინირება საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროსთან შესაბამისი დადგენილების მოთხოვნების

დაკმაყოფილების მიზნით;

- თერჯოლის მერიის ტერიტორიაზე არსებული სტიქიური ნაგავსაყრელების დახურვა/რემედიაცია 2021 წლისთვის;
- ქალაქის, მინის, მეტალისა და პლასტიკის წარმოქმნის წყაროსთან სეპარირების სისტემის ჩამოყალიბება 2021 წლიდან;
- ქალაქის, მინის, მეტალისა და პლასტიკის რეციკლირების შემდეგი მინიმალური მაჩვენებლების მიღწევა:
  - ✓ ქალაქი 30% 2025 წლისთვის;
  - ✓ მინა 20% 2025 წლისთვის;
  - ✓ მეტალი 70% 2025 წლისთვის;
  - ✓ პლასტიკი 30% 2025 წლისთვის;
- თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობიდან ნარჩენების მართვის ხარჯების სრულად ამოღების სისტემის შემუშავება და დანერგვა 2021 წლისთვის;
- მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება ნარჩენების მართვის საკითხებზე;
- თერჯოლის მერიისა და „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახურის თანამშრომლების უნარ-შესაძლებლობების გაძლიერება ნარჩენების მართვის ეფექტიანი სისტემის დანერგვის კუთხით.

2.4. დაგეგმვის პროცესის აღწერა

ა) დაგეგმვის ჩარჩო- გეგმა შემუშავებულ იქნა „მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადების სახელმძღვანელო დოკუმენტის“ მიხედვით. აღნიშნულ სახელმძღვანელო დოკუმენტში მოცემულია ის ზოგადი მოთხოვნები, რომლის მიხედვითაც უნდა მოხდეს თვითმმართველი ერთეულის მიერ მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავება. საწყის ეტაპზე თერჯოლის მერიაში გამოიყო სამუშაო ჯგუფი, რომელთა საქმიანობა დაკავშირებულია მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ღონისძიებებთან და რომლებიც შესაბამის სამსახურებში მუშაობენ. სწორედ აღნიშნულ ჯგუფს დაევალა თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა მომზადება.

ბ) დაინტერესებული მხარეების იდენტიფიცირება და მონაწილეობის პროცესი- ზემოთ აღნიშნულმა ჯგუფმა გამოკვეთა თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმასთან მიმართებაში დაინტერესებულ მხარეთა ჯგუფები, მათ შორის მერიის ადმინისტრაციული ერთეულები, „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური, საწარმოები, რომლებიც ადგილზე ფუნქციონირებენ, მსხვილი საწარმოები, არასამთავრობო ორგანიზაციები და სხვ, რომლებთანაც განხორციელდა კონსულტაციები გეგმის შემუშავების სხვადასხვა ეტაპზე და რომლებიც აქტიურად იყვნენ ჩართულები მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების მთელ პროცესში.

გ) საზოგადოებასთან ურთიერთობის კამპანია და მონაწილეობის პროცესი- დაინტერესებული მხარეების გეგმის შემუშავების პროცესში ჩართულობის უზრუნველსაყოფად და მათგან უკუკავშირის მიღების მიზნით განხორციელდა საკონსულტაციო შეხვედრები დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობით.

ნაწილი 3 – მუნიციპალური ნარჩენების დახასიათება

3.1. შესავალი- თერჯოლის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვებასა და გატანას ნაგავსაყრელზე უზრუნველყოფს მერიის მიერ დაფუძნებული „ა(ა)იპი თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის სამსახური“, რომელიც ახდენს ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურების მიწოდებას მოსახლეობისათვის, კომერციული და სხვა დაწესებულებებისათვის, მათ შორის საავადმყოფოებისათვის. „ა(ა)იპი თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის სამსახური“ პასუხისმგებელია თერჯოლის

მუნიციპალტეტის ტერიტორიის ფარგლებში ქუჩების დაგვა– დასუფთავებაზე, ასევე ქუჩებში განლაგებული კონტეინერებიდან ნარჩენებისა და ქუჩის ანახვეტის გატანაზე.

3.2. გვემაში მიმოხილული ნარჩენების სახეობები- აღნიშნული გვემა განიხილავს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების შემდეგ სახეობებთან მიმართებაში არსებულ მდგომარეობას:

- ❖ საყოფაცხოვრებო ნარჩენები;
- ❖ კომერციული ობიექტების ნარჩენები;
- ❖ ქუჩის ანახვეტი;
- ❖ ფოთოლი და ბალის ნარჩენები;
- ❖ მცირე საწარმოო ობიექტების ნარჩენები;

3.3. ნარჩენების რაოდენობა

ა) საყოფაცხოვრებო ნარჩენების წარმოქმნა- თერჯოლის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე 2019 წლის საანგარიშო პერიოდში დაგროვებული მუნიციპალური ნარჩენების საერთო რაოდენობა 6901925 კგ შეადგენდა. აღნიშნული ნარჩენების დაგროვების მაჩვენებელი გაზრდილია, რაც თერჯოლის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვების მომსახურების არეალის გაზრდით არის გამოწვეული.

ასევე, წინა წლებში ცალკეულ დასახლებულ პუნქტებში ბევრი სტიქიური ნაგავსაყრელი იყო (რადგანაც არ ხდებოდა ნარჩენების გატანა საჭირო სიხშირით, არ იყო სათანადო მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებები, შედეგად მოსახლეობა დასახლებული ადგილებიდან მოშორებით ყრიდა ნარჩენებს), რომლებიც დაიხურა და ნარჩენები გატანილია ნაგავსაყრელზე. ზემოთ აღნიშნულმა ფაქტორებმა გამოიწვია საანგარიშო წელს წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის გაზრდა.

თერჯოლის მუნიციპალური ნარჩენების დაგროვება ხდება დღეში 19170 კგ, მიმდინარე ეტაპისათვის ნარჩენების დახარისხებული შეგროვება არ ხდება, (სახიფათო - სამედიცინო ნარჩენების გარდა). ძირითადად, ნარჩენების შეგროვება ხდება შერეული ტიპის კონტეინერებში, საიდანაც ნარჩენების ერთიანად როგორც დასახლებული პუნქტებიდან, ისე სხვადასხვა ობიექტებიდან გაიტანება ნაგავსაყრელზე.

ბ) ორგანიზაციების/კომერციული დაწესებულებების საქმიანობის შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენები- თერჯოლის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე განლაგებული საწარმოო დაწესებულებებსა და სხვადასხვა კომერციულ ობიექტებს მომსახურებას რეგულარულად უწევს „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური“ ნარჩენების შეგროვების საერთო კონტეინერებით, რადგანაც ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების ერთიანი სისტემაა. აღნიშნულიდან გამომდინარე დაწესებულებებიდან და კომერციული ობიექტებიდან (მარკეტები, ბაზრობები, ოფისები, რესტორნები, სასტუმროები) ტრანსპორტირებული ნარჩენების რაოდენობები ცალკე-ცალკე არ იწონება. გამონაკლის წარმოადგენს სახიფათო და სპეციფიკური ნარჩენები, რომელთა დასაწყობება ხდება თვით საწარმოებში და შემდგომში გადაეცემა სათანადო გადამუშავებაზე ნებართვის მქონე ორგანიზაციებს.

გ) სამშენებლო/ნგრევის ნარჩენების წარმოქმნა- არსებულ ნაგავსაყრელზე რომელიც გამოყოფილია მერიის მიერ ხდება ქალაქის ტერიტორიაზე სხვადასხვა მშენებლობების შედეგად დაგროვილი ინერტული ნარჩენების განთავსება. ნარჩენების შეტანა ხდება ყოველგვარი კონტროლის გარეშე (მათ შორის არ ხდება ნარჩენების ტოქსიკურობის დადგენა). რომელიც ძირითადად ქალაქის ქუჩების რეაბილიტაციის, საავტომობილო გზების

რეკონსტრუქციის და მშენებლობისას დაგროვილი საამშენებლო ნარჩენები წარმოადგენს.

დ) სახიფათო ნარჩენები- თერჯოლის არ არსებობს სახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელი. ადრეულ წლებში ცალკეულ სანარმოების საწყობებში ნაშთად არსებული ვადაგასული აგროქიმიკატები გატანილი იქნა თერჯოლის ადმინისტრაციული ტერიტორიიდან და გადაეცა სათანადო ნებართვის მქონე სანარმოებს შემდგომი გადამუშავების მიზნით. ხოლო სხვა მცირე რაოდენობებით დაგროვებული ნარჩენები სხვადასხვა სანარმოების მიერ პერიოდულად გადაეცემა ნებართვის მქონე სანარმოებს მათი შემდგომი აღდგენის მიზნით. რაც შეეხება, სპეციფიკურ ნარჩენებს, მათი რაოდენობების განსაზღვრა შეუძლებელია, რადგანაც მუნიციპალურ ნარჩენებთან ერთად ხდება სპეციფიკური ნარჩენების შერევა. სხვა სახის ნარჩენები ხშირ შემთხვევაში ხვდება არსებულ ნაგავსაყრელ პოლიგონზე, ვინაიდან იქ ყოველგვარი კონტროლოს გარეშე ხდება ნარჩენების მიღება და დასაწყობება.

მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმით მოცული ნარჩენების ნაკადების შემაჯამებელი მიმოხილვა:

- საყოფაცხოვრებო ნარჩენები - 40,000 ტონა;
- ორგანიზაციების/კომერციული დაწესებულებების საქმიანობის შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენები- 20,000 ტონა;
- საამშენებლო/ნგრევის ნარჩენები - 30,000 მ³;

3.4. ნარჩენების პროგნოზირება

დემოგრაფიული მონაცემებიდან გამომდინარე სახეზეა მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის რაოდენობის კლების ტენდენცია, რაც სავარაუდოდ მომავალში ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელებისა და მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლების პარალელურად სავარაუდოდ გაგრძელდება. აღნიშნული ფაქტორი თავისთავად წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის ზრდას გამოიწვევს. შესაბამისად, გაიზრდება იმ ნარჩენების რაოდენობა, რომელთა მართვა მოუწევს მერიის შესაბამის სამსახურებს.

თერჯოლის მუნიციპალიტეტში მუნიციპალური ნარჩენების დაგროვების მაჩვენებლების შესახებ ინფორმაცია, „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახურში მოიპოვება. კერძოდ, 2011 წლიდან ხდება ნაგავსაყრელ პოლიგონზე შეტანილი ნარჩენების აწონვა. 2011 წლამდე ტრანსპორტირებული ნარჩენების რაოდენობის განსაზღვრა ხდებოდა ნარჩენების მზიდი სპეცავტომანქანების ძარის მიხედვით კგ-ში.

2011 წლიდან კოხრის ნაგავსაყრელ პოლიგონზე დაწყებული იქნა ტრანსპორტირებული ნარჩენების აწონვა. ნარჩენების მომსახურების მიწოდების არეალის გაზრდასთან ერთად გაიზარდა ნარჩენების მოცულობებიც. ნაგავსაყრელ პოლიგონზე ტრანსპორტირებული ნარჩენების 1/4-% მოდიოდა თერჯოლის ადმინისტრაციული ტერიტორიიდან შეგროვებული ნარჩენების წილზე.

ქალაქ თერჯოლის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე ბოლო წლებში აქტიურად მიმდინარეობს ბინათმშენებლობები, რაც შესაბამისად გამოიწვევს მოსახლეობის რიცხოვნობის არაპროპორციულ ზრდას და გაიზრდება მუნიციპალური ნარჩენების რაოდენობაც, საშუალოდ წლიური ზრდა 2%-მდე იქნება.

3.5. ნარჩენების შემადგენლობის ანალიზი

კობრის ნაგავსაყრელ პოლიგონზე 2016–2020 წლებში ჩატარებული ნარჩენების მორფოლოგიური შემადგენლობის სეზონური კვლევებით დადგენილია ნარჩენების მორფოლოგიურ შემადგენლობის სეზონური კვლევის შედეგი.

ნარმოქმნილი ნარჩენების ტიპი რაოდენობა და ხარისხი

ნარჩენების შემადგენლობის ანალიზი

თერჯოლის მუნიციპალიტეტში ნარმოქმნილი ნარჩენების შედგენილობის შესწავლა და მუდმივი დაკვირვება არ ხორციელდება, მაგრამ ნაგავსაყრელზე გატანილი ნარჩენების სავარაუდო უმეტესი წილი მოდის ორგანული ნარჩენებზე (60%). სხვა სახის ნარჩენებიდან, ეზოს ნარჩენები (20%), პლასტმასის ნარჩენების (5%), მაკულატურის (5%), ლითონისა (1%) და მინის (2%) შემცველობა, სხვა ორგანული და არაორგანული ნარჩენები (7%).

ორგანული ნარჩენები	ეზოს ნარჩენები	პლასტმასის ნარჩენები	მაკულატურა	ლითონის ნარჩენები	მინის ნარჩენები	სხვა არაორგანული ნარჩენები
60%	20%	5%	5%	1%	2%	7%

როგორც შედეგებიდან ჩანს ნარჩენების შემადგენლობიდან სამი ძირითადი ნაკადი შეგვიძლია გამოვყოთ, რომელსაც დომინანტური პოზიცია უკავია ნარჩენების მთლიან ნაკადში ესენია: ორგანული ნარჩენები (60%), ეზოს ნარჩენები (20%) და პლასტმასის, ასევე ქაღალდი/მუყაო (5%).

ნაწილი 4 - არსებული მუნიციპალური ნარჩენების სისტემის მიმოხილვა

4.1. შესავალი - თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე წლის განმავლობაში გროვდება 901,000 ტონა მუნიციპალური ნარჩენი.

4.2 არსებული მუნიციპალური მომსახურების აღწერა- თერჯოლის მერიის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების სერვისის მიწოდება ხდება მთელი მოსახლეობისათვის. მოსახლეობის დაახლოებით 80 %-ს სერვისი მიეწოდება კონტეინერული სისტემით, თუმცა ცალკეულ შემთხვევებში აღნიშნული ტერიტორიის მოსახლეობა სარგებლობს ახლომდებარე ადგილებში განთავსებული კონტეინერებით, ახდენენ რა საკუთარი ძალებით ნარმოქმნილი ნარჩენის მიტანას საერთო სარგებლობის კონტეინერებამდე.

4.3. შეგროვების და ტრანსპორტირების აღწერა- ა) **ინსტიტუციური ჩარჩო-** მუნიციპალიტეტი ახორციელებს თანმიმდევრულ ღონისძიებებს მთელად მინისტრაციულ ტერიტორიაზე დაგროვილი მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირებისათვის, გააჩნია საჭირო მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებები. სათანადოდ მომზადებული ადამიანური რესურსები და სათანადო ფინანსური შესაძლებლობა, რათა მართოს აღნიშნული სისტემა. ამ ეტაპზე მიმდინარეობს მოსამზადებელი სამუშაოები ახალი ნაგავსაყრელი პოლიგონის მშენებლობის დასაწყებად, რომლის ექსპლოატაციაში გაშვების შემდეგ მომსახურება მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდება. ბ) **შეგროვებისა და ტრანსპორტირების საშუალებები და საოპერაციო პროცესები-** მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განლაგებულია 549 ნარჩენების შემგროვებელი კონტეინერი. რომლებიც საცხოვრებელ სახლებთან, ქუჩებში, სავტომობილო გზებთან, სანარმო დაწესებულებების ტერიტორიებზე და სხვა საზოგადოებრივ ადგილებშია განლაგებული.

კონტეინერების რაოდენობა მოცულობებისა და სახეობების მიხედვით ასე გამოიყურება:

ხმარებაში არსებული კონტეინერების ინვენტარიზაცია		
კონტეინერის სახეობა	მოცულობა	რაოდენობა/ერთეული
ლითონი	875 მ ³	200
ლითონი	1.100 მ ³	100
პლასტასი	1.100 მ ³	249

მოცულობა ერთი წლის განმავლობაში შეადგენს 6901920 კგ. საშუალოდ 1მ³ ნარჩენის მომსახურება შეადგენს 15,60 ლარს.

ურნების განლაგება და რაოდენობა:

1. კონტეინერები 875 ლიტრიანი - 200 ცალი

2. კონტეინერები 1,1 მ³ მოცულობის - 349 ცალი

მუნიციპალური ნარჩენების წარმოქმნის რაოდენობამ 2019 წელს თერჯოლაში დაახლოებით 6901925 კგ-ი შეადგინა, ხოლო 2020 წლის 10 თვეში 4964770 კგ-ი.

✓ **კონტეინერული სისტემის რეალიზაცია:**

კონტეინერული სისტემით მოცულია თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ნაწილი, კერძოდ, კონტეინერები განთავსებულია შემდეგ დასახლებულ პუნქტებში: ქალაქი თერჯოლა, მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა სოფელი და ასევე ცენტრალური გზები. ამჟამად ქალაქის ტერიტორიაზე განთავსებულია 1,1 და 0875 მ³-ის ტევადობის 124 კონტეინერი. ნარჩენების გატანის მიზნით ამ კონტეინერების დაცლას შესაბამისი სამსახური ყოველდღიურად დღეში ერთხელ, რიგ შემთხვევებში 2 დღეში ერთხელ ახდენს.

კონტეინერების ადგილმდებარეობა და რაოდენობა ქ. თერჯოლა

კონტეინერების ადგილმდებარეობა	1,1მ ³	875 ლიტრი
რუსთაველის ქ	51	3
აღმაშენებლის ქ	5	
ვაჟა-ფშაველას ქ	10	
4 ძმის ქუჩა	5	1
თამარ მეფის ქუჩა	3	
ლესელიძის ქუჩა		5
ჯაბიძის ქუჩა	9	6
კლდიაშვილის ქ	6	
9 აპრილის ქუჩა	2	
პუშკინის ქუჩა		11
სოფრომაძის ქ	1	
რობაქიძის ქუჩა	5	1

ადმინისტრაციული ერთეულებსა და ცენტრალურ გზაზე განთავსებული კონტეინერების დაცლა ხორციელდება ააიპ „თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახურის“ მიერ ყოველდღიურად.

სხვადასხვა ორგანიზაციებთან განთავსებულია 23 ცალი 700 ლ ტევადობის ყუთი

ამჟამად ქალაქის ტერიტორიაზე განთავსებულია 1,1 მ³-ის ტევადობის--94 კონტეინერი. 0,850 მ³ --- 27 ცალი კონტეინერი და სტაციონალური კონტეინერი. ნარჩენების გატანის მიზნით ამ კონტეინერების დაცლას შესაბამისი სამსახური ანხორციელებს კვირაში - 7 ჯერ.

კონტეინერების რაოდენობა თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე (ქ.თერჯოლის გამოკლებით).

№	თერჯოლის მუნიციპალიტეტი			
			875 ლიტრი	1100 ლიტრი
1	სოფელი საზანო		28 ც	17ც
2	სოფელი თუზი			16ც
3	სოფელი ალისუბანი		16ც	8ც
5	სოფელი ჩხარი		3 ც	14ც
6	სოფელი ძვერი		4ც	28ც
7	სოფელი გოგნი		6ც	10ც
8	სოფელი რუფოთი		18ც	20ც
9	სოფელი ღვანკითი		21ც	
10	სოფელი სიქთარვა		8ც	13ც
11	სოფელი ეწერი		25ც	2ც
12	სოფელი ბარღუბანი		13ც	7ც
13	სოფელი ზედა სიმონეთი		11ც	17ც
14	სოფელი ქვ. სიმონეთი			13ც
15	სოფელი ნახშირღელე		11ც	18ც
16	სოფელი ჭოგნარი			17ც
17	სოფელი კვახჭირი			27ც
18	სოფელი ახალთერჯოლა		9ც	10ც
19	სოფელი გოდოგანი			15ც
	სულ		173ც	252ც

✓ **შეგროვების და ტრანსპორტირების მომსახურება**
შეგროვების და ტრანსპორტირების საშუალებები და საოპერაციო პროცესები.

ნარჩენების მართვის მომსახურებას თერჯოლის მუნიციპალიტეტში ახორციელებს ა.ა)იპ „თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური“ ნარჩენების შეგროვების მიზნით თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გამოიყენება კონტეინერები.

აღნიშნული მომსახურებით დაფარულია ქალაქ თერჯოლის 70%, ხოლო სოფლების - 30 %. ჯერ კიდევ არის დასახლებული პუნქტები სადაც არ ხდება მომსახურება. მაგრამ წინასწარი გათვლებით 2023 წლისთვის გვექნება სრული 100 %იანი მომსახურება. ასევე მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებობს ზამთრის სეზონისთვის მიუწვდომელი დასახლებული პუნქტები გოდოვანი, გოგნი, თუზი.

ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირებისათვის გამოიყენება შემდეგი ტექნიკური აღჭურვილობა:

სატრანსპორტო საშუალებების და კონტეინერების ტიპი

	სატრანსპორტო საშუალებების და კონტეინერების ტიპი	რაოდენობა	ტევადობა	გამოშვების წელი
1	სპეც მანქანა ფორდი	1	900 კგ	1999 წ.
2	სპეც მანქანა გაზ 3307	1		2005წ
3	სპეც მანქანა გაზ 3309	2	6მ ³	2010-15წ
4	თვითმცვლელი კამაზი	1	15 ტონა	2016წ
5	მერსედეს მენც ატეგო XX-583-QX	1	7ტ	2016წ
6	მერსედეს მენც აქსორი ZZ-058-BB	1	13ტ	2016წ
	მერსედეს მენც აქსორი JO-221-OJ	1	13ტ	2016წ
7	სპეც მანქანა გაზ ვაზ 35/12	1	1,2 ტონა	2016წ
8	ლითონის ურნები 1,1მ ³	100 ცალი	1,1მ ³	2019წ
9	ურნა 0,875მ ³	200	0,875მ ³	2011წ-2019წ
10	პლასმასის ურნა 1,1მ ³	249	1,1მ ³	2014წ-2017წ

დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის სამსახური მომსახურების მიწოდების დაგეგმვისათვის იყენებს პროგრამულ უზრუნველყოფას, სადაც ასახულია მომსახურების მიწოდების არეალი და ნარჩენების შეგროვების კონტეინერების განთავსების ადგილები. პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებით ხორციელდება ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მარშრუტების დაგეგმვა. ყოველდღიური საქმიანობის განხორციელების დროს მარშრუტების დაგეგმვა ხდება წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის შესაბამისად.

რაც შეეხება ტექნიკას, რომლის გამოყენება ხდება ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირებისათვის, „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახურის საკუთრებაში არსებული სატრანსპორტო საშუალებების შესახებ ინფორმაცია მოცემულია თანდართულ დანართში.

ნარჩენების შეგროვების მომსახურების განვებისათვის „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და

კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირებისათვის საშუალოდ ყოველდღიურად იყენებს ერთეულ სატრანსპორტო საშუალებას, რომელთა ნახევარი საკმაოდ კარგ მდგომარეობაშია, ნაწილი კი მოძველებული და ამორტიზებული. „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახურის მიერ პერიოდულად ხდება სატრანსპორტო საშუალებებისა და კონტეინერების განახლება.

სამშენებლო ნარჩენის ნაგავსაყრელზე გატანას უზრუნველყოფს თავად სამშენებლო ნარჩენის წარმომქმნელი. რიგ შემთხვევებში, საჭიროებისამებრ, ხელშეკრულების საფუძველზე. „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახურს შეუძლია ნარჩენის წარმომქმნელს გაუწიოს სატრანსპორტო მომსახურება სამშენებლო ნარჩენების ტრანსპორტირებას არსებულ ნაგავსაყრელზე.

სპეციფიკური (ზეთი, საბურავი, ძრავიანი სატრანსპორტო საშუალება, ბატარეა, აკუმულატორი, ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობები და სხვა) ნარჩენების გატანა - არ ხდება ორგანიზებული ჯგუფის ან კომპანიის მიერ. ასეთი სახის ნარჩენები სხვადასხვა ცხოვრებით ნარჩენებთან ერთად გროვდება და ხდება მათი ტრანსპორტირება ნაგავსაყრელზე. ან ეს პროცესი ხორციელდება ინდივიდუალურად ამ კატეგორიის შეგროვებით დაინტერესებული პირების მიერ. ცხოველთან დაკავშირებული ნარჩენები (ცხოველის სხეული, ცხოველის სხეულის ნაწილი, ნაკელი, ხორცის წარმოების ნარჩენები და სხვა) არ არსებობს გამო „ბეიკერის“-ს ორმოში განადგურების მიზნით არ გაიტანება.

თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური პასუხისმგებელია ნარჩენების შეგროვების პროცესისათვის საჭირო სატრანსპორტო საშუალებებისა და დანადგარების როგორც შეძენაზე, ასევე, მათ მოვლა-შეკეთებაზე. აგრეთვე, ნარჩენების მართვის მომსახურებისათვის საჭირო თანამშრომლების აყვანაზე. „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური აცხადებს ტენდერს მათ ბალანსზე აღრიცხვის სატრანსპორტო საშუალებებისა და ტექნიკის მოვლა-შეკეთებისათვის.

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია პასუხისმგებელია ნარჩენების მართვის მომსახურების ადმინისტრირებისათვის საჭირო თანამშრომლების გადამზადებაზე, ასევე, საზოგადოების განათლებისა და ნარჩენების მართვის სპეციალური პროექტების განხორციელებაზე. შესაბამისად საჭიროების შემთხვევაში ახდენს, ფინანსური რესურსების გამოყოფას ასეთი ინიციატივების დასაფინანსებლად.

ქალაქის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების მონიტორინგსა და ზედამხედველობას ახორციელებს „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური. გარდა ამისა, ქალაქის დანაგვიანებასთან დაკავშირებით წარმოქმნილ სამართალდარღვევებთან დაკავშირებით ადმინისტრაციულ ოქმებს ადგენს მერიის ზედამხედველობის სამსახური.

4.4 ქუჩების დასუფთავება

ქალაქ თერჯოლაში ქუჩების დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა გაზაფხულის, ზაფხულის და შემოდგომის სეზონებში ხორციელდება თითქმის ყოველდღიურად. ზამთრის სეზონზე კი, ნაკლები რაოდენობის ნარჩენის წარმოქმნის პირობებში, ნარჩენების შეგროვება ხდება პერიოდულად.

4.5. ნარჩენების განთავსების არსებული ობიექტები

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი და შეგროვებული ნარჩენების განთავსება ხორციელდება თერჯოლაში „კობრის“ მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებულ ნაგავსაყრელზე. გარდა ამისა მუნიციპალიტეტში არსებობს არაოფიციალური ნაგავსაყრელები, სადაც მოსახლეობა ანთავსებს ნარჩენებს, რომლებიც აბინძურებენ გარემოს, რის გაუვნებელყოფისათვის პერიოდულად ხდება ნარჩენების გატანა. ამ მიზნით

ენცობა დასუფთავების აქციები და ქალთური ნაგავსაყრელების დახურვის პროცესი.

სახიფათო ნარჩენები, სხვა ნარჩენებთან ერთად თავსდება საერთო კონტეინერებში და საბოლოოდ ხვდება, თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ნაგავსაყრელებზე. მეტალის შემცველი ნარჩენები, რომელსაც კერძო პირები განკალკევივით აგროვებენ დაახდენენ მის გაყიდვას კერძო პირებზე. რაც შეეხება მკვდარ ცხოველებს, მათი განთავსება არსებულ ნაგავსაყრელებზე მიმდინარეობს, ხოლო სოფლად მოსახლეობა ახდენს დამარხვას. სამედიცინო ნარჩენების შეგროვება სხვადასხვა სამედიცინო დაწესებულებებიდან, ხორციელდება სპეციალური კომპანიების მიერ. მიუხედავად ამისა, სამედიცინო დანიშნულების მქონე ზოგიერთი ნივთი, მაინც ერევა საყოფაცხოვრებო ნარჩენებში და შესაბამისად, ხვდება საერთო კონტეინერებში და შემდეგ - მუნიციპალურ ნაგავსაყრელებზე. ეს ნარჩენები ძირითადად შეიცავს წამლებს, გამოყენებულ და დაბინძურებულ შესაფუთ მასალებს და ამჟღავნებს.

ნარჩენების შემკრებ კონტეინერებში გადაყრილ სხვა მასალებთან შედარებით სახიფათო ნარჩენების რაოდენობა უმნიშვნელოა და მისი წილი 1%-ზე ნაკლებია.

ა) ნარჩენების განთავსების არაოფიციალური ადგილების ინვენტარიზაცია

მუნიციპალიტეტში არსებული არაოფიციალური ნაგავსაყრელების ინვენტარიზაცია				
ადგილმდებარეობა	ფართობი	მოსახლეობა, რომელსაც ნაგავსაყრელი ემსახურება	გამოყენების წლები	აღწერა ან გარემოზე ზემოქმედება
თერჯოლა	200 კვ.მ	300	2012-2016	არის ღია სივრცე, მდინარე ჩხარა, ხდება ნარჩენების დაყრა
გოგნი	50 კვ.მ	30	2010-2016	არის ღია სივრცე სადაც ხდება ნარჩენების დაყრა
სიქთარვა	300 კვ.მ	200	2012-2016	აბინძურებს მდინარე ძერულს
გოდოვანი	100 კვ.მ	100	2013-2016	არის ღია სივრცე სადაც ხდება ნარჩენების დაყრა
თუზი	60 კვ.მ	190	2012-2016	აბინძურებს მდინარეს
საზანო	30 კვ.მ	80	2013-2016	აბინძურებს მდინარეს
ალისუბანი	70 კვ.მ	50	2010-2016	არის ღია სივრცე სასაფლაოს მიმდებარე ტერიტორია
ენერი	50 კვ.მ	230	2013-2016	არის ღია სივრცე სადაც ხდება ნარჩენების დაყრა
ჩხარი	60 კვ.მ	70	2012-2016	არის ღია სივრცე სადაც ხდება ნარჩენების დაყრა
ახალთერჯოლა	50 კვ.მ	120	2013-2016	არის ღია სივრცე სადაც ხდება ნარჩენების დაყრა
ძვერი	60 კვ.მ	40	2013-2016	არის ღია სივრცე სადაც ხდება ნარჩენების დაყრა
ბარდუბანი	200 კვ.მ	130	2012-2016	აბინძურებს მდინარეს
ქვედა სიმონეთი	200 კვ.მ	80	2010-2016	ვეტ-აფთიაქის მიმდებარე ტერიტორია ხდება ნარჩენების დაყრა
ზედა სიმონეთი	100 კვ.მ	170	2011-2016	არის ღია სივრცე სადაც ხდება ნარჩენების დაყრა
ჭოგნარი	100 კვ.მ	200	2010-2016	არის ღია სივრცე სადაც ხდება ნარჩენების დაყრა
ნახშირღელე	70 კვ.მ	70	2012-2016	არის ღია სივრცე სადაც ხდება ნარჩენების დაყრა

კვასჭირი	100 კვ.მ	50	2012-2016	აბინძურებს მდინარე წყალწითელას
----------	----------	----	-----------	--------------------------------

ბ) ბაზრები და ბაზრების ჯაჭვების მდგომარეობა

დღეს არსებული მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სისტემა არ ითვალისწინებს ნარჩენების სეპარირებულ შეგროვებას ცალკეულ (ქალაქის/კარდონი, მინისტარა, პლასტმასი/პოლიმერული ნარჩენები; ჯართი და სხვა) კომპოზიციებად. შესაბამისად, საკმაოდ დიდი რაოდენობის მეორადი რესურსი იმარხება ნაგავსაყრელ პოლიგონზე. თუმცა ცალკეული პირების მიერ არაოფიციალურად ხდება როგორც ქუჩებში განთავსებულ ნარჩენების შემგროვებელი კონტეინერებიდან, ისე ნაგავსაყრელ პოლიგონზე შეტანილი ნარჩენებიდან- პლასტმასის, კარდონი, პოლიმერული და პეტ-ბოთლები, ჯართის და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება და მათი პირველადი დამუშავება.

✓ 4.6. საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დასუფთავების მოსაკრებლის შემოღებასა და გადახდას არეგულირებს თერჯოლის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2015 წლის 02 თებერვლის დადგენილება N10 „თერჯოლის მუნიციპალიტეტის დასახლებული ტერიტორიების დასუფთავების მოსაკრებლის შემოღების და მოსაკრებლის გადახდის ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ“. თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მოსაკრებელი იკრიბება მხოლოდ ფიზიკურ და იურიდიულ პირებზე 1 მ² – 0.50 თეთრი, 1მ³ – 25,00 ლარი. მუნიციპალიტეტი მუშაობს მოსახლეობაზე მოსაკრებლის ტარიფის ამოღების გზებსა და შესაძლებლობებზე. აღნიშნული დოკუმენტის შესაბამისად მოსაკრებლის გადამხდელები არიან თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ფიზიკური და იურიდიული პირები, რომლებიც აწარმოებენ ნარჩენებს. ხოლო საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება-ტრანსპორტირება, ამ ნარჩენების გაუვნებელყოფის და განთავსების, ასევე ქუჩების დაგვა-დასუფთავების ხარჯები იფარება თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან (საქართველოს კანონის „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“ მოთხოვნათა შესაბამისად). აღნიშნული დადგენილება აწესრიგებს მოსაკრებლის გაანგარიშებისა და გადახდის წესებს.

იურიდიულ პირებისა და ორგანიზაცია-დანესებულებების ნარჩენების შეგროვება-ტრანსპორტირებას ახორციელებს ააიპ „თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური“, რომელიც ხელშეკრულების საფუძველზე აწარმოებს შესაბამის მომსახურებასა და მოსაკრებლის ამოღებას.

ახალ ნაგავსაყრელის ფუნქციონირებაში გაშვებასთან დაკავშირებით, თერჯოლის მუნიციპალიტეტში აუცილებელი იქნება ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული სატარიფო სისტემის სრულყოფა და ახალი მოსაკრებლის შემოღება.

4.7. ხარჯები და ხარჯების ანაზღაურება

ა) არსებული ტარიფები და ხარჯების ფაქტობრივი ანაზღაურება მოსაკრებლის ამოღებასთან დაკავშირებული გამოცდილება- ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურების ტარიფების დადგენასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია საქართველოში მოქმედი შემდეგი კანონები: ნარჩენების მართვის კოდექსი (2015), საქართველოს ორგანული კანონი ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი (2014), და საქართველოს კანონი ადგილობრივი მოსაკრებლების შესახებ (1998, შესწორებებით).

მოქმედი კანონმდებლობა ადგენს მოსაკრებლის განაკვეთების ოდენობის ზედა ზღვარს და მეთოდოლოგიას, ხოლო მუნიციპალიტეტი ადგენს მოსაკრებლის განაკვეთებს რაც დღეის მდგომარეობით დადგენილია საკრებულოს დადგენილებით.

საქართველოს კანონი „მოსაკრებლების სისტემის საფუძვლების შესახებ“ (1998) მიხედვით მოსაკრებლის ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს ერთ სულ მოსახლეზე 3 ლარს თვეში. მოსაკრებლის გადამხდელთა

რაოდენობა ერთ ოჯახში არ უნდა აღემატებოდეს ოთხს, მიუხედავად ოჯახის წევრების რაოდენობისა. აქედან გამომდინარე, მოსაკრებლის ოდენობა ერთ ოჯახზე არ უნდა აღემატებოდეს 12 ლარს თვეში; ხოლო იურიდიული პირის, ორგანიზაციისა და დაწესებულებისათვის მოსაკრებლის ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 25 ლარს ერთ კუბურ მეტრ ნარჩენებზე.

მუნიციპალიტეტში ტარიფი განსაზღვრულია თერჯოლის საკრებულოს „თერჯოლის მუნიციპალიტეტში დასახლებული ტერიტორიის დასუფთავებისათვის მოსაკრებლის შემოღების და გადახდის ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ“ 2015 წლის 02 თებერვლის N10 დადგენილებით.

აღნიშნული დადგენილებით განსაზღვრულია მოსაკრებლის ოდენობა და გადახდის პროცედურა:

1. მოსაკრებლის ოდენობა გაიანგარიშება მოსახლეობისათვის - სულადობის მიხედვით, ხოლო ორგანიზაციების, დაწესებულებებისა და იურიდიული პირებისათვის - ნარჩენების დაგროვების ნორმის, ნარჩენების გატანის ღირებულებისა და შესაბამისი ზომის ერთეულის კომბინაციით, კერძოდ:

ა) მოსახლეობისათვის - ერთ სულ მოსახლეზე - 1. 50 ლარი თვეში (ოჯახის წევრთა რაოდენობის მიუხედავად, სულადობის მაქსიმალური ზღვრული ოდენობა განსაზღვრულია 3 სულით („ადგილობრივი მოსაკრებლების შესახებ“ საქართველოს კანონი); ბ) მოსახლეობისათვის, რომელთა ოჯახის სარეიტინგო ქულა 70 000 ან 70 000-ზე დაბალია - 1 ლარი თვეში; გ) იურიდიული პირების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებებისათვის მოსაკრებლის რაოდენობა თვეში გაიანგარიშება:

1მ³ ნარჩენის გატანის ღირებულებაა 15,60 ლარი;

2. იმ იურიდიული პირებისათვის, რომელთა საქმიანობაც მოიცავს სხვადასხვა ფეროს, მოსაკრებლის გაანგარიშება მოხდება კომპლექსურად (ცალკეული საქმიანობის სფეროებიდან გამომდინარე გადასახდელ მოსაკრებელთა ჯამი) მოქმედი ფორმულის შესაბამისად

3. ადგილობრივი თვითმ-მართველობის ორგანოები და მათ მიერ დაფუძნებული საჯარო და კერძო სამართლის სამეწარმეო (50%-ზე მეტი წილობრივი მონაწილეობით) და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირები სარგებლობენ მოსაკრებლის გადახდის 50%-ანი შეღავათით;

4. მოსაკრებელი შეიძლება გადახდილი იქნეს მოსაკრებლის გადამხდელის ან ნებისმიერი სხვა პირის მიერ; თერჯოლაში ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურების მიწოდება ხდება მოსახლეობის 70% და სანარმოების 100%-ისათვის. მუნიციპალიტეტის მხრიდან, დასუფთავების ადგილობრივი მოსაკრებლის შემოსავლების აღრიცხვა შედის მუნიციპალიტეტის მერიის საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახურის სამსახურის კომპეტენციაში.

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე საცხოვრებელი ბინის/სახლის მესაკუთრე, ასევე მოქმედი ინდივიდუალური მეწარმე, იურიდიული პირი, ორგანიზაცია და დაწესებულება ვალდებულია თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის შესაბამის სამსახურში ან ოპერატორთან დარეგისტრირდეს მოსაკრებლის გადამხდელად. წინამდებარე წესის ამოქმედების დღიდან აღნიშნული პირები ავტომატურად ითვლებიან მომსახურების მიმღებებად.

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე საცხოვრებელი ბინის/სახლის მესაკუთრე (გარდა ინდივიდუალური მეწარმისა), ვალდებულია რეგისტრაცია გაუკეთოს მის საკუთრებაზე მცხოვრები პირების რაოდენობასა და რაოდენობის ცვლილებას. ასევე მესაკუთრე ფიზიკური პირი რომლის საკუთრებაშიც წარმოიქმნება ნარჩენი ვალდებულია წარმოქმნელთა რაოდენობის ცვლილების შესახებ დაუყოვნებლივ ან/დაარაუმეტეს 10 კალენდარული დღისა აცნობოს სამსახურს ან ოპერატორს, რომელიც გავლენას მოახდენს გადასახდელი მოსაკრებლის გაანგარიშებაზე. აბონენტი ვალდებულია წარმოადგინოს ცვლილების დამადასტურებელი უტყუარი დოკუმენტი. (ცნობა სასწავლებლიდან, გარდაცვალების, დაბადების ან ქორწინების მოწმობა, სულადობის ცვლილების შესახებ ამხანაგობის თავმჯდომარის მიერ გაცემული ცნობა, ან მინიმუმ სამი მეზობლის მიერ ხელწერით დადასტურებული განაცხადი და ა.შ).

დანესებულებები, ორგანიზაციები, იურიდიული პირები და ინდივიდუალური მენარმეები ვალდებულნი არიან დადგენილი წესით რეგისტრაციიდან ან შექმნის შესახებ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალაში შესვლის დღიდან (აგრეთვე რეორგანიზაციის, ლიკვიდაციის, საქმიანობის პროფილის, მისამართის, ადგილმდებარეობის და ნებისმიერი სახის ცვლილების შემთხვევაში) არაუგვიანეს 10 კალენდარული დღისა, აღნიშნულის თაობაზე აცნობონ სამსახურს ან ოპერატორს.

5.

წელი	2018		2019		2020	
	იურიდ. პირები	იურიდ. პირები	იურიდ. პირები	იურიდ. პირები		
	63627		81925		72300	
ნარჩენების მართვის მომსახურებასთან დაკავშირებული ხარჯები	741000		877000		900000	
% შეფარდება ამოღებულ თანხასა და ხარჯს შორის	8,5%		9,3%		9,2%	

6. ამ მონაცემების გათვალისწინებით, ვხედავთ, რომ შეგროვებული თანხა საწარმოებიდან წარმოადგენს ნარჩენების შეგროვების ოპერაციის მთლიანი ხარჯის (რაც ნარჩენების მართვის მომსახურებასთან დაკავშირებული ხარჯების, რაც 2018 წელს, 2019 წელს, 2020 წლებში იყო 741000 ლარი, 877000 ლარი და 900000 ლარის შესაბამისად) 8,58%, 9,34%, და 9,2 %ს შეადგენს.

5.8. ბიუჯეტი და დაფინანსების პროცესები

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის შემოსავლები წლების მიხედვით ასე გამოიყურება:

ნარჩენების მართვის მომსახურებასთან დაკავშირებული ხარჯები					
ხარჯები	2020				
	თუქტ იური ხარჯ				
ხელფასები	242250				
მასალები და მარაგები/საწვავი	73660				

რემონტი	31460				
სხვა ნარჩენების მართვისათვის	5000				
სულ	352370				

ნარჩენების შეგროვების ხარჯი 1 ტონა ნარჩენზე, საოჯახო მეურნეობის, იმ პირების მიხედვით რომლებსაც მიეწოდება მომსახურება და ასევე, ხარჯი მუნიციპალური ნარჩენების მართვაში ჩართული თანამშრომლების მიხედვით გაანგარიშებით ასე გამოიყურება:

მთლიანი ხარჯები წარმოადგენილი როგორც შეგროვების ოპერაციის მთლიანი ხარჯები				
ხარჯი	ერთეული	2018წელი	2019წელი	2020წელი
ხარჯი შეგროვებული ნარჩენების ოდენობის მიხედვით	კგ	5400000	6901920	4964770
ხარჯი საოჯახო მეურნეობის მიხედვით, რომელსაც მიეწოდება	ლარი/საოჯახო მეურნეობა	140,3	107,7	124

მომსახურება				
ხარჯი იმ პირების მიხედვით, რომლებსაც მიეწოდება მომსახურება (მოსახლეობა)	ლარი/პირი	46,7	35,9	41,4
ხარჯი მუნიციპალური ნარჩენების მართვაში ჩართული თანამშრომლების მიხედვით (შპს „სანდასუფთავება“)	ლარი/თანამშრომელი	10 091	9 854	11 415

უნყვეტ რეჟიმში მიმდინარეობს ურჩ გადამხდელთა გამოვლენა. ურჩ გადამხდელებს დავალიანების არსებობის თაობაზე ეგზავნებათ წერილობითი შეტყობინება. ერთ თვეში განმეორებით ეგზავნებათ წერილი გაფრთხილება იმის თაობაზე, რომ გადაუხდელობის შემთხვევაში დოკუმენტაცია გადაეცემა ზედამხედველობის სამსახურს ამის შემდეგ აღნიშნული სამსახური მოქმედებს კანონმდებლობის შესაბამისად. ზოგადად გადახდების ზრდა ფიქსირდება კვარტლების ბოლოს და საანგარიშო წლის ბოლოს, (საგადასახადო წლის დასრულებასთან დაკავშირებით).

ნაწილი 5 - ნარჩენების მართვის არსებული საუკეთესო პრაქტიკა და ტენდენციები ხარჯების ამოღების პრაქტიკა

ევროპის ქვეყნებში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ნარჩენების მართვის ხარჯების ამოღებას. ნარჩენების ჩარჩო ღირებულება მოითხოვს, რომ „დამაბინძურებელი იხდის“ პრინციპის შესაბამისად, ნარჩენების მართვის ხარჯები დაეკისროს ნარჩენების წარმომქმნელს ან ნარჩენების ახლანდელ, ან წინა მფლობელს. გარდა ამისა, წევრმა ქვეყნებმა, ნარჩენების მართვის ხარჯები შეიძლება ნაწილობრივ ან მთლიანად დააკისრონ იმ პროდუქტის მწარმოებელს, რომელიც მოცემული ნარჩენების წყაროს წარმოადგენს. ნარჩენების მართვის ხარჯები შეიძლება ასევე გადანაწილდეს პროდუქტის დისტრიბუტორზეც.

ევროპის ყველა ქვეყანაში ნარჩენების სერვისებზე დაწესებულია გადასახადი, „დამაბინძურებელი იხდის“ პრინციპის შესაბამისად. თუმცა, ქვეყნების

მიხედვით განსხვავდება გადასახადების სქემები. ზოგ ქვეყანაში გადასახადის ოდენობა წარმოქმნილი ნარჩენების მოცულობაზე დამოკიდებულია. ხოლო სხვა ქვეყნებში არსებობს ფიქსირებული გადასახადი ნარჩენებზე, ან მუნიციპალური გადასახადი, რომელიც მოიცავს ნარჩენების გადასახადს. ფიქსირებული წლიური გადასახადი საოჯახო მეურნეობაზე ევროკავშირის ქვეყნების მუნიციპალიტეტებში მერყეობს 40 ევროდან (კატალონია, ესპანეთი) 2,415 ევრომდე (დიდი ზომის 1,100 ლიტრიანი კონტეინერისათვის შტუტგარდში, გერმანია). გადასახადი 1 კგ ნარჩენზე მერყეობს 0.17 ევროდან (სლოვაკია) 0.36 ევრომდე (შვედეთი). ასევე, გადასახადი შეიძლება დაწესდეს ნარჩენების კონტეინერის მოცულობის, ან ნარჩენების მოთავსებისთვის განკუთვნილი სპეციალური ტომრების მიხედვით. ამასთან, გადასახადი შეიძლება ვარიირებდეს ნარჩენების გატანის სიხშირის და სხვა პარამეტრების მიხედვით.

ევროპის ქვეყნებში ნარჩენების მომსახურების გადასახადები უმეტესად ნარჩენების მოცულობაზე დამოკიდებულია, კერძოდ, კონტეინერების მოცულობაზე. კოპენჰაგენში არსებობს ნარჩენების მოცულობაზე დაფუძნებული დინამიური სისტემა, როცა მოსახლეობას ყოველდღიურად შეუძლია ცვალოს ნარჩენების კონტეინერების მოცულობა. ასევე, სხვადასხვა ქვეყნებში არსებობს ნარჩენების აწონვის სისტემები. კერძოდ, ნაგავმზიდებს გააჩნიათ ნარჩენების აწონვის მოწყობილობა, ნარჩენების წარმომქმნელი კი გადასახადს იხდის მის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების წონის მიხედვით. შესაბამისად, მეტი ნარჩენის წარმომქმნელისათვის გადასახადი უფრო მაღალია. ეს სისტემა მოითხოვს ტექნიკურად უფრო განვითარებულ ნაგავმზიდებს და შესაბამისად, ყველგან არ არის ხელმისაწვდომი. ასევე გასათვალისწინებელია ის ფაქტორიც, რომ ნარჩენების წონაზე დამოკიდებული გადასახადები იწვევს ნარჩენების არალეგალურად გადაყრის საშიშროებას.

ნარჩენების მართვის თანამედროვე მიდგომებისა და სისტემების მთავარი პრინციპი ნარჩენების იერარქია, რომლის მიხედვითაც ნარჩენების მართვის მეთოდებს შორის უპირატესობა ნარჩენების წარმოქმნის პრევენციას ენიჭება. შემდეგი პრიორიტეტებია, რიგის მიხედვით, პროდუქტის ხელმეორედ გამოყენება, რეციკლირება, სხვა სახის აღდგენა (მაგ. ენერჯის აღდგენა). ხოლო ნაგავსაყრელზე განთავსება განიხილება როგორც ყველაზე ნაკლებად სასურველი საშუალება.

ევროკომისიის გამკვლევის, “რესურს ეფექტიანი ევროპა” მიხედვით, 2020 წლისათვის ნარჩენები უნდა იმართებოდეს როგორც რესურსი.

ერთ სულზე ნარჩენების გენერაცია აბსოლუტურ კლებას უნდა განიცდიდეს. რეციკლირება და ხელმეორედ გამოყენება ეკონომიკურად მიმზიდველი უნდა გახდეს საჯარო და კერძო სექტორებისათვის ფართოდ დანერგული დახარისხებულად შეგროვების სისტემებისა და მეორადი ნედლეულის ფუნქციონალური ბაზრების განვითარების გზით. ენერჯის აღდგენა უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ არარეციკლირებადი მასალებით. ნაგავსაყრელზე განთავსება პრაქტიკულად უნდა აღმოიფხვრას და უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მაღალი ხარისხის რეციკლირება.

ევროსტატის მონაცემების მიხედვით, ევროკავშირში 1995 წლიდან 2012 წლამდე პერიოდში იკვეთება მუნიციპალური ნარჩენების ნაგავსაყრელზე განთავსების შემცირების მკაფიო ტენდენცია ნარჩენების მართვის ალტერნატიული მეთოდების გამოყენების მიმართულებით სტაბილურად სვლის ფონზე.

5.1. შეგროვება და ტრანსპორტირება

ნარჩენების შეგროვება და ტრანსპორტირება მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სისტემის ყველაზე მაღალი ხარჯის მქონე კომპონენტია. იმ ქვეყნებში, რომელთაც თანამედროვე ინსინერატორები და სანიტარიული ნაგავსაყრელები გააჩნიათ, მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების და ტრანსპორტირების ხარჯები ნარჩენების მართვის ხარჯების დაახლოებით ნახევარს შეადგენს. განვითარებად და გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებში კი, სადაც ნარჩენების მართვის ნაკლებად განვითარებული სისტემებია, შეგროვების და ტრანსპორტირების ღირებულება საერთო ხარჯების 90%-მდე შეიძლება აღწევდეს.

ევროპის ქვეყნებში ფართოდ გამოიყენება ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემა, როცა მოსახლეობა ნარჩენებს საერთო კონტეინერებში ათავსებს. ასევე, ინდივიდუალური შეგროვების სისტემებს შორის არის „კარდაკარ“ შეგროვება, როცა შემგროვებელი ჩამოივლის სათითაოდ მობინდრეებს, ან „ეზოდან შეგროვება“, როცა შემგროვებელი შედის ეზოში და გამოაქვს ნარჩენები.

ასევე, არის პრაქტიკა, როდესაც სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისათვის გამოყოფილია სპეციალური ღლეები და ადგილები, როდესაც მოსახლეობას უფასოდ შეუძლია მიიტანოს და ჩააბაროს სახიფათო ნარჩენები. იგივე მიდგომა არსებობს დიდგაბარიტიან ნარჩენებთან მიმართებაში რიგ ქვეყნებში.

5.2. აღდგენის პროცესები

ნარჩენების აღდგენის პროცესების ხელშეწყობისათვის უმნიშვნელოვანესია დახარისხებული ნარჩენების შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა.

არსებობს ნარჩენების დახარისხებული შეგროვების სხვადასხვა სქემები მოსახლეობის სიმჭიდროვის და სხვა ფაქტორებზე დამოკიდებულებით. მაგალითად, რიგ შემთხვევებში რეციკლირებადი ნარჩენები მოსახლეობას მიაქვს რეციკლირების პუნქტებში. მოსახლეობის დაბალი სიმჭიდროვის შემთხვევაში, რეციკლირებადი ნარჩენების ჩაბარების პუნქტები შეიძლება განთავსებული იყოს მარკეტების ან საცალო ვაჭრობის მაღაზიების მახლობლად, ან სოფლებში გზაჯვარედინებთან. ზოგ შემთხვევებში მოსახლეობა რეციკლირების პუნქტში გარკვეული ტიპის ნარჩენების მიტანისათვის მცირე ანაზღაურებას იღებს. მაგ. ფორლიში (იტალია) მოსახლეობა რეციკლირებადი ნარჩენების დახარისხების პუნქტში მიტანის სანაცვლოდ ანაზღაურებას იღებს ადგილობრივი საზოგადოებრივი ტრანსპორტის ბილეთების ან გარკვეული საკანცელარიო საქონელის სახით. ხშირად რეციკლირების პუნქტში ნარჩენების ჩაბარება უფასოა, ხოლო იმ შემთხვევაში თუ, ამ ნარჩენებს შემგროვებელი კომპანია გაიტანს – იბეგრება. ამგვარი სტიმულები გამოიყენება მოსახლეობის მოტივირებისათვის ხელი შეუწყონ დახარისხებულ

შეგროვებას.

5.3. სეპარაციის მეთოდები

მუნიციპალური ნარჩენების სეპარაცია (დახარისხება) შეიძლება განხორციელდეს ორი გზით. წყაროსთან. სეპარაცია ნიშნავს იმას, რომ მომხმარებლები რეციკლირებად ნარჩენებს, როგორცაა ქაღალდი, მეტალი, პლასტიკი, მინა და სხვ. ათავსებენ თითოეული ამ ფრაქციისთვის ცალ-ცალკე გამოყოფილ კონტეინერებში. ცენტრალიზებული სეპარაციის შემთხვევაში ყველა სახის ნარჩენი ერთ კონტეინერში. თავსდება, რის შემდეგაც მისი ტრანსპორტირება ხდება ცენტრალიზებულ ნარჩენების გადამამუშავებელ ქარხნებში, სადაც ხდება ნარჩენების სეპარაცია და შემდგომი რეციკლირება. დანარჩენი ფრაქციები კი იწვევა ენერჯის აღდგენით. ინსინერაციის შედეგად წარმოქმნილი ფერფლი იმარხება ნაგავსაყრელზე. ნარჩენების მართვის მრავალი ექსპერტი ამტკიცებს, რომ ეკონომიკურად დაგარემოს დაცვის თვალსაზრისით უფრო მისაღებია რეციკლირებადი და ხელმეორედ გამოყენებადი ნარჩენების დახარისხებულად შეგროვება – წყაროსთან სეპარაცია. წყაროსთან სეპარაციის სისტემას გააჩნია დაბალი საწყისი ღირებულება და ზომიერი საოპერაციო ხარჯები; ამ გზით მიიღება უფრო მაღალი ხარისხის და შესაბამისად, უფრო მაღალი ღირებულების მასალები; ხდება ენერჯის დაზოგვა და მეტი სამუშაო ადგილების შექმნა მასალის ერთეულზე ცენტრალიზებული დახარისხების ქარხნებთან, ნაგავსაყრელებთან და ინსინერატორებთან შედარებით. წყაროსთან სეპარაციას ახლავს გაცილებით ნაკლები ჰაერის და წყლის დაბინძურება და ასევე, ეს მეთოდი ხელს უწყობს ნარჩენების შემცირებას დარეციკლირებას და ამ კუთხით საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას.

ცენტრალიზებული დახარისხების და გადამამუშავების ქარხნების აშენება და ოპერირება ძვირი ღირს, რაც ზოგიერთ შემთხვევაში მათი დახურვის მიზეზი ხდება. არასათანადოდ ოპერირების შემთხვევაში ეს ქარხნები წარმოქმნიან მაღალ ტოქსიკურ ფერფლს, რომელიც უსაფრთხოდ უნდა განთავსდეს. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ აღნიშნული ქარხნები რენტაბელურია მხოლოდ დიდი რაოდენობით ნარჩენების მიწოდების შემთხვევაში. ეს კი წაახალისებს მეტი ნარჩენის წარმოქმნას, რაც ეწინააღმდეგება ნარჩენების მართვის თანამედროვე მიდგომებს.

კვლევები აჩვენებს, რომ წყაროსთან სეპარაცია მნიშვნელოვნად მეტი სარგებლის მომტანია არა მხოლოდ მასალის ხარისხის და მაღალი პრევენციისა და რეციკლირების მაჩვენებლების თვალსაზრისით, არამედ იმით, რომ უფრო ნაკლებ ხარჯებს მოითხოვს. მაგალითად, იმისათვის რომ გადავადნოთ მინის ახალი კონტეინერი, საჭიროა მაღალი ხარისხის სისუფთავე და დახარისხება ფერის მიხედვით. შერეული, ან დამტვრეული მინა უვარგისია გადადნობისათვის და ჩვეულებრივ, უფრო იაფად იყიდება როგორც აგრეგატი. გარდა ამისა, მინის გადადნობას მნიშვნელოვანი კლიმატის სარგებელი ახლავს, გადადნობილი მინის ერთტონაზე, დიდი ბრიტანეთი ზოგავს 314 კგ CO₂-ს. მინის ნამსხვრევების გამოყენებას კიკლიმატის სარგებელი არ მოაქვს. ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ მინა წყაროსთან დახარისხდეს ფერის მიხედვით. სწორედ ამ მიზეზების გამო, ნარჩენების ჩარჩო ღირექტივა მოითხოვს წყაროსთან დახარისხებას გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა შესაძლებელია იმის დამტკიცება, რომ ეს არ არის ტექნიკური, ეკოლოგიური და ეკონომიკური თვალსაზრისით განხორციელებადი.

ევროპის ქვეყნებში მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების სისტემების შედარებითი ანალიზი აჩვენებს, რომ წყაროსთან სეპარაციის უპირატესობა

გაცნობიერებულია ევროპის ყველა იმ ქალაქსა თუ რეგიონში, რომლებიც აღნიშნული კვლევით იყო მოცული. წყაროსთან სეპარაციის პროგრამები წარმოდგენილია ყველა მიმოხილულ ქალაქსა და რეგიონში. მიუხედავად იმისა, რომ განსხვავდება დახარისხებულად შეგროვების სისტემები და დახარისხების მასშტაბები, ქალაქების და რეგიონების უმეტესობაში დახარისხებულად გროვდება: ორგანული ნარჩენები, ქაღალდი, მინა, ლითონები, მსუბუქი პლასტიკური ნაწარმი, სახიფათო ნარჩენები და ასევე, დიდგაბარიტიანი ნარჩენები და ელექტრონული და ელექტრონული მოწყობილობების ნარჩენები.

შრომითი უსაფრთხოება

აღსანიშნავია, რომ ევროპის ქვეყნებში დიდი ყურადღება ექცევა ნარჩენების შეგროვების სერვისში მომუშავეთა უსაფრთხოებას. კერძოდ, დადგენილია კონტეინერების შენახვის დარეცხვის წესები, კონტეინერების განლაგების წესები, ისე რომ მომუშავეების ჯანმრთელობასარ შეეჭმნას საფრთხე. წარმოებს შესაძლო რისკებისა და არაჯანსაღი სამუშაო პირობების შეფასება, მომუშავეების დამცავი საშუალებებით აღჭურვა, მომუშავეების რეგულარული ინსტრუქტაჟი შრომითი უსაფრთხოების საკითხებზე, მომხდარი ინციდენტების, ანინციდენტების საფრთხის რეგულარული ანალიზი, მომუშავეების სამედიცინო შემოწმება, მათ შორის პრევენციული, აღჭურვილობის და ნაგავმზიდი მანქანების ტექნიკური გაუმჯობესება და სხვ. დანიაში 1990 წლებიდან შრომითი რეგულაციები კრძალავს ნარჩენების კონტეინერების ან ტომრების ხელით ტარებას. ამისათვის შენობები აღჭურვილია ლიფტებით, ამწეებით და სხვა სპეციალური მოწყობილობებით. ასევე გამოიყენება შეგროვების ავტომატიზებული ვაკუუმის სისტემები.

5.4. საზოგადოების განათლება და საზოგადოებასთან ურთიერთობა

ნარჩენების მართვის სფეროში საზოგადოების ინფორმირება და ცნობიერების ამაღლება უმნიშვნელოვანეს ეტაპს წარმოადგენს მოსახლეობაში ნარჩენების პრევენციის, დანაგვიანების აღმოფხვრისა და რეციკლირების პრაქტიკის თვალსაზრისით.

ბოლო წლებში სისტემურ ხასიათს ატარებს ცალკეული ადგილობრივი სამთავრობო თუ არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ დაგეგმილი დასუფთავების ღონისძიებები, შედეგად არაერთი არალეგალური ნაგავსაყრელის დამარხვა მოხდა. ასეთი სახის ღონისძიებებს მოსახლეობა დადებითად უყურებს, უფრო მოტივირებული ხდება და თავიანთ წვლილსა და პასუხისმგებლობას უფრო მეტად აღიქვამენ. საჭიროა უფრო მეტი სიხშირით, სისტემური ღონისძიებების დაგეგმვა და გატარება.

როგორც წესი ევროპის ქვეყნებში ან თავად ადგილობრივი მთავრობების ან შემგროვებელი კომპანიის მიერ ხდება სხვადასხვა წამახალისებელი კამპანიების მოწყობა ნარჩენების მართვის სწორი პრაქტიკის ხელშეწყობის მიზნით. მნიშვნელოვანი აქცენტი კეთდება ამ მიმართულებით ბალის და სკოლის ასაკის ბავშვებთან მუშაობაზე.

ნაწილი 6 - ნარჩენების მართვის მომავალი ვარიანტების ანალიზი და რეკომენდაციები

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვასთან არსებული მდგომარეობისა და ნარჩენების მართვის თანამედროვე სისტემების განხილვის საფუძველზე შეიძლება განვსაზღვროთ მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სამომავლო ვარიანტები.

6.1. შეგროვება და ტრანსპორტირება

ნარჩენების შეგროვების გამართული სისტემის ფუნქციონირებისათვის მიზანშეწონილია თერჯოლის მოსახლეობის 100%-ს ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურება მიენიჭებოდეს კონტეინერული სისტემით (ამისათვის აუცილებელია დამატებითი კონტეინერების დადგმა. ასევე, ამ ადგილებში მომსახურების მიწოდებისათვის საჭიროების შემთხვევაში ავტოტრანსპორტის შექმნა).

ოპტიმალური ეფექტიანობის მისაღწევად, მერიის შესაბამისმა სამსახურმა შესაძლებლობის ფარგლებში, უნდა მოახდინოს იმ ტექნიკის, მათ შორის შემგროვებელი მანქანებისა და კონტეინერების, სტანდარტიზაცია, რომელსაც იყენებს მომსახურებისას. მუნიციპალური სტანდარტიზაციის ნორმების შემუშავება ცენტრალური მთავრობის შესაბამის სტანდარტიზაციის ნორმებზე დაყრდნობით უნდა განხორციელდეს.

მერია უნდა უზრუნველყოს მარშრუტის ეფექტიანი და ეკონომიური დაგეგმვა. ნარჩენების შეგროვების მარშრუტის სქემაზე მუშაობისას უნდა მოხდეს შემდეგი ფაქტორების გათვალისწინება:

- შეგროვების მიზნით მანქანის მიერ გავლილი მანძილის შემცირება და შეგროვებული ნარჩენების მასის ზრდა;
- მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა უბანში მოძრაობის ინტენსივობა დღე-ღამის სხვადასხვა მონაკვეთში;
- ნარჩენების უსაფრთხო ტრანსპორტირების უზრუნველსაყოფად კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების შესრულება.

სწორი სატარიფო პოლიტიკის შემუშავება და დანერგვა მუნიციპალიტეტის ფარგლებში.

6.2 ნარჩენების განთავსება

დღევანდელი რეალობიდან გამომდინარე თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე შეგროვებული ნარჩენების ტრანსპორტირება და განთავსება ხორციელდება თერჯოლის მყარი საყოფაცხოვრებო გადანაყრების პოლიგონზე. აღნიშნული პოლიგონის მართვა კი უკვე ნაგავსაყრელის ოპერატორი კომპანიის მოვალეობაა.

6.3. აღდგენა

ნარჩენების აღდგენის პრაქტიკის დანერგვის ხელშეწყობის მიზნით მნიშვნელოვანია ქალაქთერჯოლის ტერიტორიაზე ნარჩენების შერგოვების სველი და მშრალი სისტემის დანერგვა, რაცგულისმობს ორი ტიპის კონტეინერის დადგმას ნარჩენების შერგოვების ადგილებზე. აქედანერთ კონტეინერში განთავსდება გადამუშავებადი მასალები (მაგ. პლასტიკი, ქალაღდი, ა.შ.),ხოლო მეორე კონტეინერში ის მასალა, რომელიც არ ექვემდებარება გადამუშავებას (ორგანული ნარჩენები) და რომლის განთავსება მოხდება ნაგავსაყრელზე.

ნარჩენების სეპარირებული შერგოვების სისტემის დანერგვის დროს აქცენტი უნდა გაკეთდეს ქალაღდი/მუყაო და პლასტიკზე.

ა) რეციკლირება

ნარჩენების რეციკლირება ანუ გადამუშავება ნარჩენების მართვის თანამედროვე მიდგომის მთავარი კომპონენტია და გულისხმობს გამოყენებული ნივთის ან ნარჩენის ტექნოლოგიურ გადამუშავებას სხვა პროდუქტად.

ბ) კომპოსტირება

რეციკლირების კიდევ ერთი მეთოღია კომპოსტირება. ეს არის ბიოლოგიური პროცესი,რომლის დროსაც მიკრო ორგანიზმების მონაწილეობით ხდება ორგანული ნაერთების დაშლა და გარდაქმნა სასუქად ანუ კომპოსტად. ანალოგიური პროცესი მიმდინარეობს ბათუმის სამეურნეო ნახმარი წყლების გამწმენდ ნაგებობის ტექნოლოგიურიპროცესების დროს, თუმცა ფართო გამოყენება ჯერ-ჯერობით არ აქვს.

გ) წყაროსთან სეპარაცია და დამოუკიდებელი შერგოვება

მუნიციპალური ნარჩენების დახარისხების იმ მეთოღს, როდესაც მოსახლეობა თავად ახარისხებს ნარჩენს, წყაროსთან დახარისხება (სეპარაცია) ჰქვია. გარდა წყაროსთან სეპარაციისა, არსებობს დახარისხების მეორე მეთოღი - ცენტრალიზებული. აღნიშნული მეთოღი კი გულისხმობს ყველა გადამუშავებადი ნარჩენის ერთად შერგოვებას და შემდგომ, მომსახურე პერსონაღის მიერ დახარისხებას.

თუმცა გადამუშავებისათვის უპირატესობა გადამუშავების წახალისების კუთხით წყაროსთან გადარჩევას ენიჭება, რადგანაც ასეთი სახით შერგოვებული ნარჩენების კომპოზიციები უფრო სუფთაა და გადამუშავებისათვის მეტად ხელსაყრელი, ნაკლებ დანახარჯებს საჭიროებს. გამომდინარე აქედან „ნარჩენების მართვის კოდექსის” მოთხოვნების შესაბამისად 2019 წლიდან მუნიციპალიტეტებს ევალებათ თანმიმდევრული ღონისძიებების გატარება მუნიციპალური ნარჩენების გადარჩევით შერგოვებასთან დაკავშირებით.

ნაწილი 7 - სამოქმედო გეგმა და განხორციელების ვადები

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
<p>თერჯოლის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების შესახებ მონაცემთა მართვის სისტემის (მონაცემების შეგროვება, ანგარიშგება და მონაცემთა ბაზა) ჩამოყალიბება 2025- წლისათვის.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ინფორმაციის არ არსებობა თერჯოლის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის შესახებ სახეობების მიხედვით 	<ul style="list-style-type: none"> ნარჩენების აღრიცხვაზე და შესაბამისი ბაზის შემუშავებაზე პასუხისმგებელი პირის დანიშვნა მერიაში; მუნიციპალური ნარჩენების შემგროვებელი კომპანიის კონტრაქტში ყოველ ერთეულ შემთხვევაში გატანილი ნარჩენების აღრიცხვისა და მერიაში ამ საკითხზე პასუხისმგებელი პირისათვის ამ მონაცემების ყოველთვიურად მიწოდების ვალდებულების უზრუნველყოფა; კომპანიები, რომლებიც ახდენენ სახიფათო, მათ შორის სამედიცინო, ცხოველურ, სპეციფიკურ, თხევად, 	<p>ინფორმაცია თერჯოლის ტერიტორია წარმოქმნი ნარჩენების რაოდენობე და შესახებ ხელმისაწვდ .</p>	<p>მონაცემთა ელექტონული ბაზა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის სახეობების შესახებ.</p>	<p>2021 წლის 31 დეკემბერი</p>	<p>თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია</p>	<p>საქართველოს გარემოსდაცვითი რესურსების დაცვის სამინისტრო</p>

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა

		<p>ბიოდეგრადირებად და ინერტული ნარჩენების შეგროვებას და ტრანსპორტირებას,</p> <p>უზრუნველყოს მერიაში ამ საკითხზე პასუხისმგებელი</p>					
--	--	--	--	--	--	--	--

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
		<p>პირისათვის ამ მონაცემების ყოველთვიურად მიწოდება;</p> <ul style="list-style-type: none"> • მონაცემთა ელექტრონული ბაზის შემუშავება ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და სახეობების შესახებ. 					
<p>მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანი მომსახურების მიწოდება მოსახლეობისათვის, კომერციულობიექტების და წარმოება დაწესებულებისათვის მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • არაეფექტიანი (არასისტემური, არა საკმარისი სიხშირის) მომსახურების მიწოდება მუნიციპალიტეტის მოსახლეობისათვის: • მოსახლეობის 5%-ს მიეწოდება არასრულყოფილი მომსახურება; • ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურებაში 	<ul style="list-style-type: none"> • თერჯოლის მოსახლეობის დარჩენილი 5%-ისათვის სრულყოფილი მომსახურების მიწოდება (სპეცტექნიკის ჩართვა ამ პროცესში, ან მიმდებარე ტერიტორიის ნარჩენების შეგროვების დამატებითი კონტეინერებით მომარაგება) • სპეციფიკური ნარჩენების (მაგ. ბატარეები, აკუმულატორები, ელექტრომონოციკლები, საბურავები და სხვ.) შეგროვების პუნქტების გახსნა; • ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურებაში გამოყენებული ტექნიკის 	<p>ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის ეფექტიანი მომსახურების მიწოდება როგორც მოსახლეობისათვის, ისე კომერციულ და საწარმო-დაწესებულებისათვის</p>	<p>ნარჩენების შეგროვების მინიმალური ეროვნული მაჩვენებლების მიღწევა:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ მუნიციპალური ნარჩენები 90% -2021 წლისთვის; ○ სახიფათო ნარჩენები 50% 2021 წლისთვის; 	<p>2021 წლის 31 დეკემბერი</p> <p>2021 წელი (ნარჩენების შეგროვების მინიმალური ეროვნული მაჩვენებელი)</p>	<p>ქალაქ თერჯოლის მერია</p>	<p>საქართველოს გარემოსდაცვითი რესურსების დაცვის სამინისტრო</p>

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
	<p>გამოყენებული ტექნიკის, მათ შორის შემგროვებელი მანქანებისა და კონტეინერების, არასაკმარისი რაოდენობა;</p> <ul style="list-style-type: none"> • სტანდარტიზაციის არ არსებობა; • ამორტიზებული და მოსახლეობის მიერ მოპარული კონტეინერები. 	<p>სტანდარტიზაციის პოლიტიკის შემუშავება ცენტრალურ ხელისუფლებასთან მჭიდრო თანამშრომლობით.</p>			<p>ლგების მიღწევის კუთხით)</p>		
<p>სახიფათო ნარჩენების მართვის ღონისძიებაში მონაწილეობა</p>	<ul style="list-style-type: none"> • უცნობია, არ არის დაზუსტებული ყოველ წლიურად წარმოქმნილი სახიფათო ნარჩენების რაოდენობის და ობიექტების შესახებ; 	<ul style="list-style-type: none"> • იმ კომპანიებს, რომლებიც სახიფათო ნარჩენის შეგროვებასა და ტრანსპორტირებას ახდენენ, ვალდებულებად განესაზღვროთ ნარჩენების აღრიცხვისა და მერიაში ამ საკითხზე პასუხისმგებელი პირისათვის ამ მონაცემების ყოველთვიურად მიწოდების აუცილებლობა; 	<p>სახიფათო ნარჩენების მართვა თერჯოლაში მიმდინარეობს სახიფათო ნარჩენების მართვის ეროვნული სისტემის მიხედვით.</p>	<p>მონაცემთა ელექტრონული ბაზა ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების სახეობებისა და რაოდენობის მიხედვით.</p> <p>ნარჩენების</p>	<p>2022 წლის 31 დეკემბერი</p>	<p>ქ.თერჯოლის მერია</p>	<p>საქართველოს გარემოსდაცვითი რესურსების სამინისტრო</p>

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
	<ul style="list-style-type: none"> არ ხდება მუნიციპალური სახიფათო და სხვა ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება. 	<ul style="list-style-type: none"> თერჯოლის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის შესახებ მონაცემთა ელექტრონული ბაზის შემუშავება სახეობებისა და მახასიათებლებების მიხედვით. სახიფათო ნარჩენების დამგროვებელი სანარმო-დანესებულებების იდენტიფიკაცია, აღრიცხვა და ნარჩენების დაგროვების მაჩვენებლების დადგენა 		<p>შეგროვების მინიმალური ეროვნული მაჩვენებლების მიღწევა: სახიფათო ნარჩენების 50% 2021 წლისთვის;</p> <p>ადგილობრივ დონეზე სახიფათო ნარჩენების მართვის დოკუმენტის შემუშავება სახიფათო ნარჩენების მართვის ეროვნული სისტემის მიხედვით.</p>	<p>2022 წელი (შეგროვების მინიმალური ეროვნული მაჩვენებლების მიღწევის კუთხით);</p> <p>2022 წელი (სახიფათო ნარჩენების მართვის დოკუმენტის შემუშავების კუთხით)</p>		
თერჯოლის	<ul style="list-style-type: none"> თერჯოლის 	<ul style="list-style-type: none"> ქ.თერჯოლის ტერიტორიაზე 	<ul style="list-style-type: none"> დადგენილია 	თერჯოლის	2018	ქალაქ	

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
<p>ტერიტორიაზე არსებული სტიქიური ნაგავსაყრელების დახურვა/რემედიაცია 2025 წლისთვის</p>	<p>ტერიტორიაზე სტიქიური ნაგავსაყრელების არსებობა;</p> <ul style="list-style-type: none"> • თერჯოლის ტერიტორიაზე არსებული ნარჩენების განთავსების არალეგალური ადგილების რაოდენობის შესახებ ზუსტი ინფორმაციის არქონა. 	<p>არსებული ნარჩენების განთავსების არალეგალური ადგილების ზუსტი აღრიცხვა;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ნარჩენების განთავსების არალეგალური ადგილების დახურვისა და რემიდიაციის კონკრეტული გეგმის შემუშავება დროში განწერილი; • ნარჩენების განთავსების არალეგალური ადგილების დახურვისა და რემიდიაციის კონკრეტული გეგმის განხორციელება და მონიტორინგი; • არალეგალურ ნარჩენების განთავსების ადგილებზე ნარჩენების შემგროვებელი კონტეინერების და მომსახურების სისტემის გაუმჯობესება; • საზოგადოების ცნობიერება (შეხვედრების, ტრენინგების, დასუფთავების აქციების, ტელევიზიისა და მასმედიის საშუალებებით) ნარჩენების 	<p>თერჯოლის ტერიტორიაზე არსებული ნარჩენების განთავსების არალეგალური ადგილები;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ნარჩენების განთავსების არალეგალური ადგილების დახურვისა და რემიდიაციის დროში განწერილი გეგმა; • მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სტიქიური 	<p>ტერიტორიაზე არსებული სტიქიური ნაგავსაყრელების 100% დახურულია 2025 წლისთვის;</p> <p>თერჯოლის ტერიტორიაზე არსებული სტიქიური ნაგავსაყრელების 60% დახურულია 2025 წლისთვის;</p>	<p>წელი</p> <p>2020 წელი</p>		<p>ა.რ.გარემოს დაცვის სამმართველო</p> <p>დონორები</p> <p>არასამთავრობო ორგანიზაციები</p>

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
		<p>არალეგალურად დასაწყობებასთან დაკავშირებით უარყოფითი მხარეების შესახებ</p>	<p>ნაგავსაყრელების რემიდიაცია</p> <ul style="list-style-type: none"> გაუმჯობესებული მომსახურების სისტემა; 				
<p>ქალაქის/კარდონის, მინის, მეტალისა და პლასტიკის ნარჩენების წარმოქმნის წყაროსთან სეპარირების სისტემის ჩამოყალიბება 2021 წლიდან;</p>	<p>თერჯოლაში ნარჩენების წყაროსთან სეპარაციის პრაქტიკის არსებობა.</p>	<p>არ</p> <ul style="list-style-type: none"> იმ კომანიებთან დაკავშირება და თანამშრომლობის აწყობა, რომლებიც ნარჩენების შეგროვებას და/ან გადამუშავებას ახდენენ ქვეყნის მასშტაბით; ნარჩენების შეგროვების სველი –მშრალი სისტემის დანერგვა, ორი ტიპის კონტეინერის დადგმა ნარჩენების შეგროვების ადგილებზე (აქედან ერთ ურნაში მოხდება გადამუშავებადი მასალების (მაგ. პლასტიკი, ქალაქი, ა.შ.) შეგროვება; ნარჩენების შეგროვების პუნქტების გახსნა; 	<p>თერჯოლაში დანერგილია და ფუნქციონირებს ნარჩენების წყაროსთან სეპარაციის პრაქტიკა.</p>	<p>ქალაქის, მინის, მეტალისა და პლასტიკის რეციკლირების შემდეგი მინიმალური ეროვნული მაჩვენებლების მიღწევა:</p> <ul style="list-style-type: none"> ქალაქი 30% 2020 წლისთვის; მინა 20% 2020 წლისთვის; მეტალი 70% 2020 წლისთვის; პლასტიკი 30% 2020 	<p>2024 წელი</p>	<p>ქალაქ თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია.</p>	<p>საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო</p> <p>დონორები</p>

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
<p>თერჯოლის მოსახლეობიდან ნარჩენების მართვის ხარჯების სრულად ამოღების სისტემის შემუშავება</p>	<ul style="list-style-type: none"> ინფორმაციის არქონა დინამიკაში იმის შესახებ, თუ რა ჯდება ნარჩენების შეგროვება ერთ სულ მოსახლეზე ან ერთ ტონა ნარჩენზე. შესაბამისად, არადეცენტრალიზებული ტარიფი; მოსახლებისათვის ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურების ხარჯების დაფარვა სახელმწიფო 	<ul style="list-style-type: none"> ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პროცესის წახალისება და მონიტორინგი; სწორი სატარიფო პოლიტიკის შემუშავება, ხარჯებისა და ტარიფის სწორი კალკულაცია; ნარჩენების მომსახურებისათვის საჭირო ხარჯების ანალიზის გაკეთება; მოსახლეობიდან ნარჩენების მართვის ხარჯების სრულად ამოღების სისტემის შემუშავება. ტელევიზიის და მედია-საშუალებებით გაშუქება, ნარჩენების მომსახურების გადახდის ვადებისა და გადახდის შესრულების თაობაზე. 	<p>ეფექტიანი მომსახურების მიწოდება მოსახლეობისათვის.</p>	<p>უზრუნველყოფილია ნარჩენების მართვის ხარჯების სრულად ამოღება.</p>	<p>2021 წელი</p>	<p>თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია</p>	<p>საქართველოს გარემოსდაცვითი ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო</p> <p>არასამთავრობო ორგანიზაციები</p> <p>დონორები</p>

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
	გადახდა); • ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურების არაეფექტიანი სისტემა.						
მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ასეული საწარმო-დანესებულებების და კომერციული ობიექტებიდან ნარჩენების მომსახურების ხარჯების სრულად ამოღების სისტემის შემუშავება 2021 წლისთვის;	• მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული საწარმოების 100%-იდან არ ხდება ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურების საფასურის ამოღება.	• სწორი სატარიფო პოლიტიკის შემუშავება, ხარჯებისა და ტარიფის სწორი კალკულაცია; • საწარმო-დანესებულებებიდან და კომერციული ობიექტებიდან ნარჩენების მართვის ხარჯების სრულად ამოღების სისტემის აღმინისტრირების საჭირო ზომების უზრუნველყოფა.	• თერჯოლის ტერიტორიაზე არსებული საწარმოების 100% ხდება ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მოსაკრებლის ამოღება.	საწარმო-დანესებულებებიდან და კომერციული ობიექტებიდან ხარჯების სრულად ამოღების სისტემის შემუშავება 2021 წლისთვის.	2021 წელი	ქალაქ თერჯოლ მუნიციპალიტეტის მერია.	არასამთავრობო ორგანიზაციები; დონორები.
თერჯოლის მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება	• მოსახლეობის დაბალი ინფორმირებულობა, ნარჩენების	• სხვადასხვა სახალისო აქტივობების/კამპანიების განხორციელება საბავშვო ბაღებსა და სკოლებში	• თერჯოლის ტერიტორიაზე შემკირებულ	ნარჩენების შეგროვებისა და რეციკლირების მინიმალური	2021 წელი		არასამთავრობო ორგანიზაციები; დონორები.

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
ნარჩენების მართვის საკითხებზე;	<p>მართვით - გამონჭველ ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე ნეგატიური ზემოქმედების შესახებ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • დაბალი ინფორმირებულობა ნარჩენების წყაროსთან სეპარაციის მნიშვნელობის შესახებ; • ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურების საფასურის გადახდის დაბალი მაჩვენებელი. • ნარჩენების არასწორი მართვით გამონჭველ უარყოფითი შედეგების 	<p>საკითხის აქტუალიზაციის მიზნით;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ნარჩენების არასწორი მართვის გამონჭველ უარყოფითი შედეგების გაშუქება -მედია საშუალებებით, მიზანდასახულებათა მიღწევისათვის; • რეგულარული ცნობიერების ამაღლების კამპანიების წარმართვა ნარჩენების შეგროვების, მათი აღდგენისა და განთავსების საკითხების ირგვლივ; • სემინარების, სწავლებლების შეხვედრების და წახალისების ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება. 	<p>ია ნარჩენებით დაბინძურებული ადგილების რაოდენობა;</p> <ul style="list-style-type: none"> • მოსახლეობის დაარჩენილი 30% იხდის ნარჩენების მომსახურების გადასახადს. 	<p>ეროვნული მაჩვენებლების მიღწევა (იხ. ზემოთ)</p>		მერია	

ამოცანები	პრობლემები	განსახორციელებელი ღონისძიებები	შედეგი	მიღწევის ინდიკატორი	ვადა	პასუხისმგებელი სტრუქტურა	პარტნიორი
	შესახებ დაბალი ინფორმირებულობა.						

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერიის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა

<p>მუნიციპალიტეტის შესაბამისი თანამშრომლების და „კეთილმოწყობისა და „ა.ა(ი)პ თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური სთანამშრომლების უნარ-შესაძლებლობების გაძლიერების ნარჩენების მართვის ეფექტიანი სისტემის დანერგვის კუთხით.</p>	<p>ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის არაეფექტიანი მომსახურების მინოღება.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • მუნიციპალიტეტის თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლების კურსებზე დასწრების წახალისება და უზრუნველყოფა; • სულ მცირე 3 კვალიფიკაციის ამაღლების კურსებზე თანამშრომლების დასწრების უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის მიერ (შესაბამისი შესაძლებლობების მოძიება მუნიციპალიტეტის კადრების განყოფილების მიერ). 	<p>თერჯოლის მოსახლეობისა და აქ არსებული სანარმოებისათვის ეფექტიანი მომსახურების მინოღება.</p>	<p>ნარჩენების შეგროვებისა და რეციკლირების მინიმალური ეროვნული მაჩვენებლების მიღწევა (იხ. ზემოთ)</p>	<p>მთელი პერიოდი</p>	<p>ქალაქ თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია</p>	<p>საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო; არასამთავრობო ორგანიზაციები დონორები</p>
---	--	---	---	---	----------------------	---	--